

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL
KARAR

DURMUŞ ALİ ÖZDEMİR BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2023/52018

Karar Tarihi : 23/10/2025

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Durmuş Ali ÖZDEMİR

Vekili : Av. Ali Yüksel ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, ceza mahkemesinde yargılanmasının meslekten çıkarma işlemine karşı açtığı iptal davasında verilen karara dayanak yapılması nedeniyle masumiyet karinesinin, açılan iptal davasının uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/6/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Genel Bilgiler

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş ve binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin *Aydın Yavuz ve diğ.leri* ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (*C.A. (3)* [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; *N.E.* [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; *A.S.* [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; *Halit İnciroğlu* [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6).

7. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK) söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla *halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü* olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "*Legal Görünümlü İlegal Yapılar*" başlığı altında "*Paralel Devlet Yapılanması*" adıyla yer almıştır (*Aydın Yavuz ve diğ.leri*, §§ 28, 33; *C.A. (3)*, § 11; *N.E.*, § 6; *A.S.*, § 6; *Halit İnciroğlu*, § 7).

8. Yargı organları; birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmişlerdir (*Selçuk Özdemir* [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; *Alparslan Altan* [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; *C.A. (3)*, § 12; *N.E.*, § 7; *A.S.*, § 7; *Halit İnciroğlu*, § 8).

9. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliği bulunduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı; C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

10. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin *Aydın Yavuz ve diğerleri* (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A.S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

11. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme), Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) ilişkin derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 50; C.A. (3), § 18; N.E., § 10; A.S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

12. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütleriyle veya millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ya da gruplarla iltisakı yahut irtibatı olan kişiler, anılan OHAL KHK'larına ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılmıştır. Akabinde bahse konu KHK'lar, farklı kanunlarla bazıları değiştirilerek bazıları aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır. Bununla birlikte yine önceki OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çıkarılmış olan bazı kişiler, sonradan çıkarılan OHAL KHK'ları ile anılan KHK'ların eki listelerinin ilgili sıralarından çıkarılmış; bu kişilerin kamu görevine iade edilmelerine karar verilmiştir.

13. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile kanunlaşmıştır.

B. Somut Olay Bilgisi

14. Denizli'de bulunan Servergazi Devlet Hastanesinde doktor olarak görev yapan başvuru; terör örgütlerine veya millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğundan bahisle 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (675 sayılı KHK) ekli (1) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır.

15. Başvuru, anılan kararın iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna başvurmuştur. OHAL Komisyonu 26/7/2018 tarihinde başvuru talebini yerinde görmeyerek başvuruyu reddetmiştir. Kararda başvuru FETÖ/PDY faaliyetleri kapsamında örgüt talimatı doğrultusunda, örgütle iltisaklı Asya Katılım Bankası Anonim Şirketine (Bank Asya veya Banka) finansal destek mahiyetinde para yatırdığı (anılan kararda; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan (TMSF) temin edilen bilgilerde başvuru Bank Asyada 11064 numarası ile açılmış hesabının bulunduğu, bahse konu hesap bakiyesi 31/12/2013 tarihinde 0 TL iken 15/1/2014 tarihinde 500 TL tutarlı 31 günlük, 31/1/2014 tarihinde 34.500 TL tutarlı 31 günlük, 5/2/2015 tarihinde 1.000 TL tutarlı 31 günlük katılım hesabı açtığı tespitine yer verilmiştir.), söz konusu örgüte aidiyeti, iltisakı veya örgütle irtibatı olması nedeniyle devredilen Cihan Medya Dağıtım A.Ş.'ye mali destek sağlamak için 25/6/2014-30/5/2016 tarihleri arasında 2.307 TL para gönderdiği, ayrıca terör örgütüne yardım etme suçu kapsamında ilk derece mahkemesince hapis cezası ile cezalandırıldığı belirtilmiştir. Bu hususların ve söz konusu kararın gerekçesinde yer verilen tespit ve olguların başvuru örgütle irtibat ve iltisakına delalet ettiği değerlendirilmiştir.

16. Başvuru, OHAL Komisyonunun anılan kararının iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde; somut hiçbir delil ve gerekçe sunulmadan hukuka aykırı şekilde meslektan çıkarıldığını, irtibatlı ve iltisaklı olduğu belirtilen terör örgütüyle hiçbir bağı olmadığını, sonradan toplanan delillerin verilen karara dayanak yapıldığını, yargılandığı ceza davasında verilen hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurduğunu, davanın kesinleşmediğini, buna rağmen suçlu ilan edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca Bank Asyadaki hesap hareketlerine ilişkin tespitlerin tamamen hatalı olduğunu, söz konusu hesabı 17/25 Aralık sürecinden çok önce açtığını, uzun yıllar kullanmadığını, genellikle A. ve G. isimli bankalardaki hesaplarını kullandığını, adına kayıtlı 20 F 9... plakalı aracını 31/1/2014 tarihinde sattığını, satın alan kişinin Bank Asyada hesabı olduğunu, bu hesaptan para göndermek istediğini söylemesi üzerine 15/1/2014 tarihinde hesabına 500 TL para yatırarak hesabını aktifleştirdiğini öne sürmüştür. Başvuru, aracını satın alan kişinin satış bedeli olarak Bank Asya hesabına 31/1/2014 tarihinde 34.500 TL para gönderdiğini, bu tarihin cuma gününe rastladığını, hafta başında yani iki gün sonra hesabındaki tüm parayı kendisine yeni araba satın almak için Y. Oto isimli Şirkete gönderdiğini, satış bedelinin eksik kalan kısmını yani 4.000 TL'yi elden verdiğini, hâlen aynı aracı kullandığını, araç alışı satışına dair belirttiği hususlarla ilgili belgeleri dava dilekçesine eklediğini, iddia edildiği gibi hesabında 31 gün boyunca duran bir para olmadığını öne sürmüştür. Başvuru ayrıca Cihan Medya Dağıtım A.Ş.'ye herhangi bir para göndermediğini, şirkette herhangi bir aboneliği olmadığını iddia etmiştir.

17. Ankara 22. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) 16/7/2019 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararda öncelikle FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin olarak genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile bağlantılı kişilerin kamu görevinden

çıkarılması sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, yaşanan darbe teşebbüsü nedeniyle ivedi şekilde alınması gereken tedbirlerin zorunluluğu "*Uyuşmazlık Konusu Olayın Değerlendirilmesi*" başlığı altında ise başvurunun Bank Asyadaki hesabına 15/1/2014, 31/1/2014 ve 5/2/2015 tarihlerinde para yatırarak örgüt talimatı doğrultusunda hareket ettiğinin anlaşıldığı, bu nedenle FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu sonucuna ulaşıldığı, nitekim başvurunun Denizli 5. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan cezalandırıldığı ifade edilmiştir.

18. Netice itibarıyla başvurunun Anayasa'ya sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği kanaatine varılmış ve OHAL Komisyonuna yaptığı başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemden hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İdare Mahkemesince Bank Asya hesap hareketlerinin örgüt yöneticisinin talimatı doğrultusunda yapıldığını değerlendirdiği için başvurunun iddialarına itibar etmediği belirtilmiştir.

19. Diğer taraftan İdare Mahkemesi, başvurunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik iddialarına ilişkin olarak idarenin gerek kamu güvenliğinin korunması gerekse de devlete sadakat yükümlülüğünün sağlanması amacıyla hareket ettiğini dile getirmiştir. Bu bağlamda somut olaydaki kamu görevinden çıkarma tedbirinin ölçülü, güdülen amacın gerçekleşmesi için elverişli ve zorunlu olduğunu, yapılan müdahalenin bu müdahale ile ulaşılabilecek meşru amaç kapsamında kamu yararı ile dengelendiğini ifade etmiştir. Ayrıca somut olaydaki tehdidin derhâl bertaraf edilebilmesi amacıyla normal prosedürün dışına çıkılarak, başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın örgütle bağı olan kamu görevlilerinin ihraç edildiği, olağanüstü zamanlarda olağan prosedürün uygulanmasının zorunlu olmadığı, temel hak ve hürriyetlerin tesis edilebilmesi ve yeniden gerçekleştirilebilecek darbe teşebbüsünün önlenmesi amacıyla gereken tedbirlerin alınmasında devletin hem yetkisi hem de sorumluluğu bulunduğunu belirtmiş, başvurucuya hakkındaki isnatların bütününe vakıf olarak OHAL Komisyonuna itiraz edebilme ve dava açabilme, iddia ve savunmada bulunabilme imkânı tanıdığını vurgulamıştır.

20. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde başvuru, dava dilekçesindeki iddialarını tekrar etmiş; yargılandığı ceza davasında verilen kararın istinaf talebinin reddedilmesi üzerine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yaptığını, cezalandırılmasının tek gerekçesinin Bank Asyadaki hesap hareketleri olduğunu ileri sürmüştür. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi (Daire) 11/11/2020 tarihli kararında "*Hakkındaki ceza yargılamasında, davacının, FETÖ/PDY terör örgütüne müzahir Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde 2013-2016 yılları arası yönetim kurulu üyesi olduğu ve tanık beyanları ile örgütün sohbet adı altındaki toplantılarına katıldığının tespit edildiği hususları istinaf konusu Mahkeme kararında belirtilen diğer delillerle birlikte değerlendirildiğinde, davacının çeşitli yol ve yöntemlerle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat düzeyinde ilişkisinin olduğunu ortaya çıkarmaktadır.*" şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Sonucunda da İdare Mahkemesi, kararının usule ve hukuka uygun olduğu, kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

21. Başvurucu, karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde başvuru, dava ve istinaf dilekçelerinde yer alan iddialarını yineleyerek Daire kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Temyiz dilekçesinde başvurunun FETÖ/PDY'ye müzahir bir dernekte yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptığını ve aleyhinde tanık beyanlarının olduğuna ilişkin Daire tarafından açıklanan ek gerekçelere yönelik olarak

herhangi bir beyanda bulunulmamıştır. Danıştay Beşinci Dairesi (Danıştay) 20/3/2023 tarihinde verdiği kararda Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka, usule uygun olduğunu, bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığını belirterek temyiz başvurusunun reddi ile anılan kararın onanmasına karar vermiştir.

22. Başvurucu, nihai kararı 17/5/2023 tarihinde öğrenmiştir.

23. Öte yandan başvuru hakkında terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan yürütülen ceza yargılamasında Ağır Ceza Mahkemesi, 5/3/2019 tarihinde başvurusunun 1 yıl 13 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda başvurusunun;

i. Bank Asyada 15/1/2014 tarihinde 500 TL, 31/1/2014 tarihinde 34.500 TL, 5/2/2015 tarihinde 1.000 TL'lik katılım hesapları açtığı, hesap bakiye ve gelişim hareketleri incelendiğinde 2013 Aralık ayında sıfır olan bakiyenin 2014 Ocak ayında 35.000 TL olduğu, şubat ayında yeniden sıfırlandığı, 2015 Mart ayına kadar sıfır kalan bakiyenin bu ayda 1.003 TL, 2015 Haziran ayında 1.016 TL olduğu, 2015 Eylül ayında sıfırlandığı, bundan sonra da hep sıfır olarak kaldığı,

ii. FETÖ/PDY'ye müzahir olan Denizli Küresel Doktorlar Derneğinin 1/10/2013-26/3/2016 tarihleri arasında yönetim kurulu asil üyeliğini yaptığı,

iii. FETÖ/PDY mensubu olduğuna ve bu örgütün sohbet toplantılarına katıldığına yönelik olarak tanık ve gizli tanık beyanları bulunduğu belirtilmiştir.

24. Kararda "örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde bulunduğu dair tam kanaat edinilebilecek delillerin elde edilemediği ancak mevcut delillere göre sanığın örgüte hâkim olan hiyerarşik yapı ile ilişki içinde olmamakla birlikte örgütün amacına bilerek ve isteyerek yardım ettiği" şeklinde değerlendirme yapılmıştır. Ağır Ceza Mahkemesince yürütülen yargılama sırasında tanık O.A. ve gizli tanıklar Hierapolis ve Pamukkale'nin ifadeleri alınmıştır.

i. O.A.nın beyanı şöyledir:

"Denizli Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreteri olarak 01/12/2013 tarihinde göreve başladım. Göreve başladıktan kısa bir süre sonra 17-25 Aralık süreci yaşandı. Bu kısa süre içerisinde tüm Sağlık çalışanları hakkında yeterli bir bilgi edinemedim. 01/01/2015 tarihinde Genel Sekreterlik görevine bırakarak Ankara ilinde Yüksek İhtisas Hastanesinde Başhekim Yardımcısı olarak göreve başladım. Görev yaptığım dönemde Fetullah Gülen iddianamede adı geçen [İ.G.] ve Durmuş Ali Özdemir ile çalıştım. [İ.G.] Server Gazi Devlet Hastanesini başhekimisi olarak, Durmuş Ali Özdemir ise aynı hastanenin baş hekim yardımcısı olarak görev yapardı. Benden önce atandıkları için hangi referansla veya kimlerin vasıtası ile atandıklarını bilmiyorum. Görev yaptığım süre içerisinde sadece iş nedeniyle bir araya geldik. Bir araya geldiğimiz sürede bizzat Silahlı Terör Örgütü FETÖ'nün üyesi veya bağlantısı olduğunu gösterir hareket ve söylemlerine rastlamadım. Yeni göreve başladığım için ayrıca 17-25 Aralık sürecinden sonra kişileri tanımaya çalışırken şuan ismini hatırlamadığım kişilerce sanıkların Fetullah Gülen cemaatinin mensubu oldukları yönünde duyular aldım, hatta ben çoğu personeli toplayıp süreç hakkında bilgi verdim. Bunun bir darbe girişimi olduğunu söyledim ve anlattım. Sanıklar ile ilgili bana kim bilgi verdi şu an net hatırlamıyorum, sadece hastane veya sağlık çalışanları arasındaki söylenti idi. Hatta bazen iç çekişme gereği asılsız ihbar veya duyularında geldiği oluyordu. Sanıklar hakkında detaylı bilgiye sahip değilim. O tarihlerde Fetullah

Gülen cemaati olarak anılan örgütsel yapı taraftarlarını kayırdığını, diğerlerini ötekileştirdiğini görmedim."

ii. Gizli tank *Hierapolis*'in beyanı şöyledir:

"Sanıkların Fetö Terör Örgütü'ne üye olup olmadıkları ile ilgili bilgim yoktur. Benim bilgim çalıştıkları ortamda bir grupları olduğudur. Bu grupta bir araya geldiklerinde çay içiyorlardı. Kur'an-ı Kerim okuyorlardı ve bunun Türkçe açıklamasını da okuyorlardı. Hastane işlerini konuşurlardı. Bu toplantıları akşamları yaparlardı. Ev ortamında bu sohbetler yapılıyordu. Aileler de bulunabiliyordu. Konuşmalar günlük hayat ile ilgili konuşmalardır. Yerine göre o gün gündemde bir maç varsa bu da konuşuluyordu. Namaz vakti ise namaz kılınıyordu. Ben, düzenin değişmesi gerektiği, Fetullah Gülen'in devletin başına gelmesi gerektiği gibi bir konuşma duymadım. Kendi meslek gruplarından insanlar vardı. Dışarıdan bir hoca geldiğine şahit olmadım. Herhangi bir isim ile para toplandığını görmedim. Fetullah Gülen'in kitabının okunması ve videosunun izlenmesi gibi bir olaya ben şahit olmadım. Fetullah Gülen'i övücü bir konuşmaya şahit olmadım. Bu toplantılara ben çok fazla katılmadığım için tam olarak hangi tarihlerde yapıldığını bilmiyorum. Ama hatırladığım kadarıyla bu sohbetler darbe girişiminden en az 3 yıl önceydi. Yukarıda da belirttiğim gibi darbeden en az üç yıl kadar önce bir akşam vakti toplandı. Kur'an-ı Kerim ve tefsiri okundu. Hastane işleri konuşuldu. Günlük hayattan konuşmalar oldu. Çay içildi. Normal bir şekilde gülüp eğlenerek oradan ayrıldım."

iii. Gizli tank *Pamukkale*'nin beyanı şöyledir:

"Sanıkların sürekli Fetö'nün toplantılarına gittiklerini biliyorum. Ancak bu toplantıların nerede yapıldığını bilmiyorum. Her ikisinin de toplantılara gittiğini, özellikle [İ.] beyin o bölgelerden hastalar topladığını ve edindiği bu çevre ile para kazandığını biliyorum. Bu sonuca nereden vardığımı söyleyemem. Çünkü söylersem deşifre olurum. Benim önceki ifadelerim doğrudur. Ayrıca kurban dönemlerinde yardım yaptıklarını da duymuştum. Benim olaya ilişkin bilgi ve görgüm bundan ibarettir. Durmuş Ali Özdemir'in de sohbetlere gittiğini duymuştum. Söylediklerim onun için de geçerlidir. [Başvurucu] Denizli Devlet Hastanesi'nde görev yapmaktadır. Sanığın eşi [F.] Özdemir'in cerrah olup olmadığını bilmiyorum. Branşlarını bilmiyorum. Ama Denizli Devlet Hastanesi'ndeki çevrelerinden bu kişilerin bu toplantılara gittiklerini, Fetö'ye yataklık yaptıklarını duydum."

25. Başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesi kararına karşı istinaf talebi Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi tarafından 10/7/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir. Temyiz talebi ise Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından 9/2/2022 tarihinde reddedilmiş, bazı usul eksikliklerine işaret edilerek verilen karar düzeltilerek onanmış, böylece mahkûmiyet kararı kesinleşmiştir.

26. Başvurucu, mahkûmiyet kararının kesinleşmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi başvurusunun 2022/50912 numaralı bireysel başvurusunu 2022/20577 numaralı başvuru ile birleştirmiş ve nihayetinde -toplam 52 başvuru hakkında- 19/11/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Söz konusu kararda, başvuru sahiplerinin terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûm edildiği, Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği, buna göre Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin mahkûmiyet kararına götürün tek olmasa da belirleyici nitelikte

delil olduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra *Gürcan Balık* (B. No: 2020/16435, 17/11/2022) kararına atf yapılarak başvuruçuların suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirilmesine katkı sağlamak için hareket etmedikleri, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri ve örgütlenme özgürlüğü kapsamındaki yasal faaliyetler olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında yapılan yeniden yargılamada Ağır Ceza Mahkemesi, Cumhuriyet savcısının mütalaası doğrultusunda 2/10/2025 tarihinde başvuruçunun beraatine karar vermiştir. İnceleme tarihi itibarıyla henüz kesinleşirme işlemi yapılmamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

27. 675 sayılı KHK'nın "*Kamu personeline ilişkin tedbirler*" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ... iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tefligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler ..."

28. 675 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 8/3/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesi ile kanunlaşmıştır.

29. 685 sayılı KHK'nın "*Komisyonun oluşumu*" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

30. 685 sayılı KHK'nın "*Yargı denetimi*" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

31. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesi ile kanunlaşmıştır.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

32. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderlerinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kolektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sıvrılmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler'in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara'da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir.

..."

33. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. *Ayla Demir İşat* [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

34. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında *"FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler"* başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

..."

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulana M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '...Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbirleriyle tanıştırmaz. ... Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. ...Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. ...bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarlık %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. ...Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. ...Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvuru A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı ...bir toplantıda sivil imam adicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. ...Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. ...Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıda ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. ...Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmıyordu. Buna örnek olarak bir olay anlatabilirim; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.yi] övücü yorumlar yapıp destekleyelim ... Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. ...FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvuru M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. (T taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takkiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrık ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü,

çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapın, meydanlara inip kendisini kamufla etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir.

..."

b. Bank Asyaya İlişkin Genel Açıklamaların Yer Aldığı Kararlar

35. Bank Asya Türkiye'de faaliyet gösteren dört katılım bankasından biri olarak 24/10/1996 tarihinde *Asya Finans Kurumu Anonim Şirketi* ünvanıyla kurulmuş, 20/12/2005 tarihinde ise *Asya Finans Kurumu Anonim Şirketi* olan ünvanı *Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi* olarak değiştirilmiştir (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13/1/2022 tarihli ve E.2020/9.MD-344, K.2022/12 sayılı kararı).

36. Kamu makamlarınca FETÖ/PDY'nin finans kaynaklarından biri olarak değerlendirilen Bank Asya, 2013 yılı Aralık ayı sonrasında mali olarak zor duruma düşmüştür. Bunun üzerine Bank Asyanın finansal olarak iyi durumda olduğunu göstermek ve böylece örgüte para aktarılmasının sürekliliğini temin etmek amacıyla Banka Asyaya para yatırılması için 25/12/2013 tarihinde bizzat örgüt yöneticisi tarafından çağrıda bulunulmuştur. Bu çağrıya uyan kişilerin özellikle 2014 yılının başından itibaren gerek bir kısım mal varlığını elden çıkararak gerekse başka finans kuruluşlarından kredi çekerek, tasarruf ve kâr amacı gözetmeksizin örgüt yararına para yatırma, katılım hesapları açma, döviz ve altın alma ve satma gibi işlemler yaptığı tespit edilmiştir (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/12/2018 tarihli ve E.2018/16-419, K.2018/661 sayılı kararı).

37. Darbe teşebbüsü öncesinde de FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu değerlendirilen bazı ticari kuruluşlar ve finans kuruluşları için idari birtakım tedbirlere başvurulmuştur. Bu kapsamda TMSF 3/2/2015 tarihinde Bank Asya yönetimine el koymuş, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ise anılan Bankayı 29/5/2015 tarihinde TMSF'ye devretmiştir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 35).

38. BDDK tarafından Bankanın TMSF'ye devrinden önce hazırlanan 28/5/2015 tarihli *mali durum tespit raporunda* Bank Asyanın kurumsal yapısıyla örtüşmeyen şekilde, Fetullah Gülen'in yönlendirmesiyle yönetildiği ve bu örgüte maddi kaynak sağlamak üzere muhtelif işlemlerin gerçekleştirildiği hususlarına yer verilmiştir. Ayrıca aynı raporda Bankanın içinde bulunduğu finansal krizi aşabilmesi için Fetullah Gülen tarafından 25/12/2013 tarihinde Bank Asyaya para yatırılması yönünde talimat verildiği, söz konusu talimatın Banka yönetimi tarafından Kamuyu Aydınlatma Platformunda teklip edilmediği, ekonomik veya rasyonel saike dayanmayan bir şekilde hesabı olmayan kişilerin talimat kapsamında Bankada hesap açtıkları, hesabı olan kişilerin ise cari ve katılım hesaplarındaki bulunan mevduatlarda artışa gittikleri veya muhtelif bankacılık işlemleriyle Bankaya likidite sağladıkları belirtilmiştir (söz konusu *mali tespit raporu* içeriği hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. *Kenan Işık* [2. B.], B. No: 2017/26291, 17/7/2019, § 19).

c. Bank Asya Hesaplarında Yapılan İşlemler Bağlamında Verilen Kararlar

39. *Metin Evecen* ([2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018) kararında Anayasa Mahkemesince, başvurunun örgütün mali kaynağını oluşturan ve bu yolla gelir elde ettiği anlaşılan Bankaya örgüt liderinin çağruları üzerine para yatırmasının somut olayın koşullarına göre suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfi olmadığı belirtilmiştir (*Metin Evecen*, § 59; *İ.C.*, [2. B.], B. No: 2016/41492, 13/2/2020) kararında ise somut olayın koşulları değerlendirilmiştir. Kararda, Bank Asyada açılmış bir hesabı olmasının örgütsel bir faaliyet olarak değerlendirilmesinin ancak bunun terör örgütünden alınan bir talimat uyarınca gerçekleştiğinin ortaya konulması hâlinde mümkün olduğu, aksi durumda varsayıma dayalı bir kabulden hareket edilerek kuvvetli suç belirtisi değerlendirmesi yapılmasının söz konusu olabileceği belirtilmiştir. Buna göre söz konusu karara konu olayda Bank Asyada hesabı bulunan başvuru için bu yönde bir tespit yapılmaması olması karşısında Bankada kendisinin ve eşinin hesabı olması olgusunun başvuru yönünden örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilmesinin ve bu anlamda örgütsel ilişki bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabulünün mümkün görülmediği sonucuna ulaşılmıştır (*İ.C.*, § 62).

40. Anayasa Mahkemesi *Gürcan Balık* kararında başvurunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddia karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi, anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyadaki *mutat* hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Ancak Yargıtay tarafından *mutat* işlemlerin dışında kalan, *örgüt talimatı üzerine, örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemler* suç delili olarak kabul edilmektedir (*Gürcan Balık*, §§ 39-47).

41. *Ayla Demir İşat* kararı ise Bank Asya hesabı nedeniyle başvurunun iş sözleşmesinin feshedilmesine ilişkindir. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararında başvuruya konu olayda feshin gerekçesinin devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphe ve bu şüphe nedeniyle güven ilişkisinin ortadan kalkması olduğu tespit etmiştir. Bu tespitten sonra Bankadaki *mutat* hesap hareketlerinin örgütsel faaliyette bulunma ya da örgüte yardım etme suçları kapsamında değerlendirilemeyeceğinin Yargıtay tarafından da kabul edildiğini, bu itibarla yargılamaya makamlarından; rutin bankacılık işlemleri dışında terör örgütünün talimatı üzerine hesap açılıp açılmadığı, önemli sayılabilecek bir mevduat artışı gibi *mutat* dışına çıkan bir hesap hareketinin olup olmadığı ya da başka bir örgütsel faaliyet çerçevesinde bir işlem yapılıp yapılmadığı, feshi geçerli kılan başkaca bir nedenin bulunup bulunmadığı hususları açıklığa kavuşturmasının beklendiğini belirtmiştir (*Ayla Demir İşat*, § 140; *Sinan Ceylan* [1. B.], B. No: 2019/38275, 24/1/2024, § 21).

42. Yargıtay somut olayın özelliklerine göre Bank Asya hesap hareketlerinin FETÖ/PDY'ye üye olma veya yardım etme suçları bakımından delil olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13/1/2022 tarihli ve E.2020/9.MD-344,

K.2022/12 sayılı; 15/1/2025 tarihli ve E.2024/3.MD-444, K.2025/31 sayılı kararlarının ilgili kısmı şöyledir:

"... Terör örgütleri faaliyetlerini devam ettirebilmek için paraya ihtiyaç duyarlar. Örgüte finansal olarak kaynak sağlamak için legal görünümü ekonomik getirisi olan ticari işletmeler kurulabildiği gibi uyuşturucu veya silah ticareti, kara para aklamak şeklinde yasa dışı faaliyetler ile ya da mensupları ile sempatanlarından bağıs, himmet adı altında para toplayarak ekonomik kaynak sağlayabilmektedirler. FETÖ/PDY'nin de finansal gücünün en önemli ayaklarından biri olan Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin esasen ekonomik prensipler ve ticari hükümler çerçevesinde faaliyet göstermesi beklenmekte iken, kuruluş tarihinden itibaren örgütün yurt dışı ve yurt içi kurumlarının finansmanı amacıyla kullanıldığı, 2008 yılından itibaren başlayan birtakım mali ve kurumsal sıkıntıların yoğunlaştığı Aralık 2013-Ocak 2014 döneminde bankanın 29.05.2015 tarihinde fona devrine kadarki süreçte kamu oyu ve ekonomik çevrelerde kaybettiği itibar nedeniyle yaşadığı finansal krizi aşabilmek adına; rasyonel ekonomik gerçeklere ve kurumsal yönetim ilkelerine aykırı bir şekilde sözde örgüt liderinin ve örgütün yönlendirmesiyle mevduat toplama kampanyaları düzenlediği BDDK'nın 28.05.2015 tarihli mali analiz raporundan anlaşılmaktadır. Bankanın bahse konu finansal krizin aşılabilmesi için örgüt lideri Fetullah Gülen tarafından 25.12.2013 tarihinde Bank Asya'ya para yatırılması yönünde talimat verildiği, söz konusu talimatın banka yönetimi tarafından Kamuyu Aydınlatma Platformunda teklip edilmediği gibi bankanın Genel Müdürü [A.B.den] Yönetim Kurulu Başkanı [E.B.] ve Yönetim Kurulu Üyeleri [E.G.], [Z.E.], [M.U.], [R.K.], [M.G.] ve [A.Ç.ye] 06.01.2014'de iletilen 05.01.2014 tarihinde banka çalışanı [G.Y.nin] [A.B.ye] gönderdiği 'Affınıza mahçuben' konulu elektronik posta mesajının içeriğinde '...Bizim iklimimizden bir ağabeyim ... Bankamız için seferberlik ilan ettik, aynen 2001'de olduğu gibi, neyiz varsa namusumuz bildiğimiz bankamız için yarından tezi yok getireceğiz Arkadaşlar evini arabasını satacak, gerekirse başka bankalardan kredi çekecek bankamıza mevduat koyacağız...' ifadeleri yer almaktadır. Bu doğrultuda talimat kapsamındaki ekonomik ve rasyonel saike dayanmayan bir şekilde hesabı olmayan kişilerin bankada hesap açtıkları, hesabı olan kişilerin ise cari ve katılım hesaplarında bulunan mevduatlarında artışa gittikleri veya muhtelif bankacılık işlemleriyle bankaya likitide sağladıkları anlaşılmaktadır.

İkinci talimat ise 28.08.2014 tarihi olup bu talimat sonrasında da Eylül - Ekim aylarında para yatırılmasına ilişkin yoğun bir kampanya gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bank Asya'ya para yatırılması talimatlarından üçüncüsü BDDK'nın bir kısım banka imtiyazlı pay sahibine tedbir uyguladığı ve akabinde fon yönetimi tarafından banka yönetiminin değiştirildiği tarih olan 04.02.2015'dir. Bu tarihte sosyal medya paylaşımları ve banka şubeleri önünde yapılan eylemlerle kişilerin bankaya para yatırılmaya yönlendirildiği ve sembolik (50-100 TL) olsa dahi yeni hesap açma ve para yatırma işlemlerinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Rutin bankacılık işlemleri dışında talimat sonrası açılan hesap sayısı ve işlem hacmine ilişkin veriler aşağıda yer almış olup ortaya çıkan rakamlardan talimatın yerine getirildiği bankacılık işlemlerinde mutad olmayan artışların sağlandığı görülmektedir.

Yıl	Ay	Toplam	Kendisi	Eşi	Eski Eşi	Oğlu/Kızı	Kardeşi	Annesi	Babası
2013	12	3809	1256	700	11	109	1073	145	287
2014	1	66483	25482	16847	204	2251	17350	2817	3176
2014	2	39654	15431	10069	129	1362	10568	2329	2454
2014	3	22361	8244	5018	85	665	5957	1400	1758
2014	4	15737	5552	3388	63	426	4205	839	1398
2014	5	13679	4614	2767	45	329	3668	616	1025

2014	6	12546	4441	2713	58	395	3510	587	911
2014	7	11560	4174	2431	36	441	3403	424	719
2014	8	20681	7159	4826	74	1090	5860	854	985
2014	9	65130	25807	18366	180	3496	17039	2613	2427
2014	10	38771	13486	8774	113	1990	11496	1689	2043
2014	11	42992	14032	9567	161	1985	11776	2055	2638
2014	12	13782	5379	3439	38	603	3758	546	778
2015	1	14257	5705	3617	39	548	3940	634	827
2015	2	41978	13729	10979	124	6125	10539	2179	1776
2015	3	17545	6699	4513	57	1059	4813	844	864
2015	4	12630	3794	3077	34	711	3452	628	778
2015	5	11623	4247	2954	21	618	3148	567	721

Tablodan anlaşılacağı üzere rutin bankacılık faaliyeti dışında örgüt liderinin talimatı doğrultusunda kişisel yarar amacı güdülmeksizin örgütün finans kaynaklarından olan bankanın krizden kurtarılması için örgüt liderinin talimatı doğrultusunda hareket edilip zaman zaman başka bankalardan kredi kullanmak suretiyle Bankasya'ya para yatırılması örgüte ve liderine bağlılığı gösteren bir faaliyet olarak değerlendirilmiştir. Bu faaliyetin tek başına örgüt üyeliği için yeterli kriter olarak kabul edilmesi mümkün değil ise de terör örgütüne yardım etme olarak değerlendirilebilecektir."

43. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 3/2/2025 tarihli ve E.2022/17983, K.2025/2757 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun 29.05.2015 tarihli kararı ile temütti hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi TMSF'ye devredilen ve 22.07.2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun(5411 sayılı Kanun) 107 inci maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılincaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Asya Katılım Bankası A.Ş'de gerçekleştirilen rutin hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebilecektir. ..."

44. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/4/2025 tarihli ve E.2023/18441, K.2025/11393 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bankacılık BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temütti hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılincaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Asya Katılım Bankası AŞ'de gerçekleştirilen rutin hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olmayan ancak, örgüt liderinin çağrı dönemlerine denk gelen dönemlerde Bank Asya'da bankacılık işlemlerini yapan kişinin işlem yaptığı tarihlerde bu bankanın iltisaklı olduğu yapının silahlı terör örgütü olduğunu bilerek, örgüt liderinin talimatı doğrultusunda ve örgüte yardım etmek kastıyla para yatırması veya yatırım işlemleri yapmasını ispatı halinde bunun örgüte yardım suçunu oluşturabileceği kabul edilmelidir.

..."

45. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 12/9/2023 tarihli ve E.2021/16286, K.2023/5413 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Asya Katılım Bankası AŞ'de gerçekleştirilen rutin hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebileceği nazara alındığında; sanığın Bank Asya nezdindeki 2014 yılı öncesi dahil olmak üzere tüm hesap hareketleri getirtilip incelenerek bu konuda bilirkişi raporu da alınıp, örgüt liderinin talimatı üzerine katılım hesabı açma ve mevduat artışı gibi mutad dışına çıkan hesap hareketi bulunup bulunmadığının tespitinden sonra karar verilmesi gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması,..."

46. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 21/5/2019 tarihli ve E.2018/7220, K.2019/3659 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanığın örgütle iltisaklı olması nedeniyle kapatılan okula çocuğunu göndermesinin ve Bank Asya nezdindeki mutad hesap hareketlerinin ve çalıştığı kurumdaki görev yaptığı birimlerin örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğinin gözetilmemesi..."

47. İDDK'nın 13/11/2024 tarihli ve E.2023/554, K.2024/2803 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davalı idare tarafından dosyaya sunulan davacıya ilişkin bilgi ve belgelere gelince;

Dava konusu Komisyon kararında; davacının Bank Asyada [4...4] müşteri numarası ile açılmış hesabının bulunduğu, mezkur hesaba 15/04/2014 tarihinde 2.722,00-TL, 23/01/2015 tarihinde 2.743,00-TL, 16/02/2015 tarihinde 4.778,00-TL para yatırıldığı ve aynı hesaba muhtelif tarihlerde farklı tutarlarda para girişi olduğu, ayrıca davacının Bank Asyada 21/07/2014 tarihinde 3.901,00 TL tutarlı 31 günlük, 01/08/2014 tarihinde 11.850,00 TL tutarlı 372 günlük, 04.09.2014 tarihinde 11.650,00 TL tutarlı 31 günlük, 16/01/2015 tarihinde 1.227,80 TL tutarlı 31 günlük, 16/02/2015 tarihinde 3.578,33 TL tutarlı 31 günlük, 16/04/2015 tarihinde 1.612,16 TL tutarlı 31 günlük katılım hesapları açtığı; ayrıca, davacının FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Kimse Yok Mu Derneğine 01/05/2014-16/12/2015 tarihleri arasında 1.285,00 TL tutarında para gönderdiği, ayrıca Ekim 2014-Nisan 2015 tarihleri arasında da SMS yolu ile para gönderdiği tespitine yer verilmiştir.

Davacı tarafından, 2004 yılında Türkiye Finans Katılım Bankası'nda işe başlaması üzerine maaş hesabının bu bankada açıldığının, 8 ay sonra gelir uzmanı olarak İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı bünyesinde gelir uzmanı olarak çalışmaya başladığının, yıllar boyunca aldığı maaşı faizsiz finans kurumu olması nedeniyle Türkiye Finans Katılım Bankası'nda değerlendirdiğinin, her ay maaşını bu bankaya aktararak tüm işlemlerini ve birikimini bu banka aracılığıyla gerçekleştirdiğinin ve 58 adet katılım hesabının bulunduğu, daha sonra çalıştığı iş yerine iki dakika yürüme mesafesinde Bank Asya şubesinin açılması üzerine, iş yerine çok yakın olması, işlemlerini gerçekleştirmek için kolaylıkla gidebilecek olması ve bankanın da faizsiz finans kurumu olması nedeniyle Türkiye Finans Katılım Bankası'ndaki hesabını kapatmak suretiyle bu bankada hesap açtırdığının, Bank Asya hesap hareketleri incelendiğinde, her ay aldığı maaşını diğer bankada da olduğu şekilde düzenli olarak Bank Asya müşteri hesabına aktardığının, Bank Asya hesabındaki

parayla kredi kartı ödemelerini yaptığının, bu hesaptaki birikimlerini bir tür yatırım hesabı olan katılım hesaplarına aktararak değerlendirdiğinin, ayrıca kişisel borç alışverişlerinde kullandığının, 14 Mart 2015'te gerçekleştirilen umre ibadetine ve Emlak Konuttan çıkan daireye ilişkin harcamalar yaptığının, bu nedenle anılan tarihlerden sonra çok fazla birikim yapamayıp borç ödemelerini gerçekleştirdiğinin, Bank Asya nezdindeki hesap hareketlerinin rutin bankacılık faaliyeti olduğunun, örgüt talimatı ile ilgisi olmadığının ileri sürüldüğü görülmüştür.

Davacının silah terör örgütüne üye olma suçundan yargılandığı İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesinin E:2018/221 esasında açılan davada, davacının Asya Katılım Bankası hesaplarının incelenmesi üzerine hazırlanan 27/11/2019 tarihli bilirkişi raporunda; davacının Asya Katılım Bankasındaki ilk hesabı 06/03/2013 tarihinde açtığı, 2013-2016 yılları arasında Asya Katılım Bankasında bulunan hesaplarını kullandığı; davacının 2013 yılında maaşının Garanti Bankası 86/6691241 nolu hesaba yattığı, maaşların yattığı tarihten sonrasında Asya Katılım Bankası nezdindeki hesabına transfer ettiği; davacının 2016 yılında maaşlarının Vakıfbank'ta açılan hesaba yattığı, davacı tarafından maaşların yattığı tarihten sonrasında Asya Katılım Bankasındaki hesabına transfer yaptığı; Vakıfbank hesabından Asya Katılım Bankası hesabına 15/07/2016 tarihine kadar para transferi yapılmaya devam edildiği, tespit edilmiştir.

Davacının silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla yargılandığı ceza davasında İstanbul 35. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/11/2019 tarih ve K:2019/430 sayılı kararıyla; "Her ne kadar sanık hakkında terör örgütü elebaşı Fettullah Gülen'in talimatıyla Bank Asya'ya para yatırarak örgüt üyeliği suçunu işlediğinden bahisle iddianame düzenlenmiş ise de; sanığın alınan savunmasında, Bank Asya'yı faizsiz olduğu için birikimini burada yaptığını beyan ettiği, sanığa ait Bank Asya hesapları incelendiğinde, örgüt liderinin 2. talimatından sonra da 2016 yılında Bank Asya'ya para yatırmaya devam ettiği, sanığın hesap hareketlerinin örgüt liderinin talimatı ile uyumlu olmadığı..." gerekçesiyle beraatine karar verildiği görülmüştür.

Yukarıda aktarılan tespitler ile davacının beyanları birlikte değerlendirildiğinde; davacının 2004 yılında Türkiye Finans Katılım Bankası'nda açmış olduğu banka hesabına ait dökümlerin incelenmesinden; gelir uzmanı olarak göreve başlamasından sonra da farklı bankalardan maaş almasına rağmen maaşından arta kalan tutarların aylara sari olarak bu bankaya aktarıldığı, bir çoğunun katılım hesaplarında değerlendirildiği, bahsi geçen tarihlerden hesabın kapatıldığı tarihe kadar söz konusu işlemlerin devam ettiği, kişisel harcama ve kredi kartı ödemelerinin gerçekleştirildiği, 06/03/2013 tarihinde ise davacının Bank Asya Nuruosmaniye şubesi nezdinde hesap açtığı, dosyaya sunulan krokilerin incelenmesinden anılan şubenin davacının iş yerine yürüme mesafesinde olduğunun sabit olduğu, bununla birlikte Bank Asya hesap hareketlerinin de yine Türkiye Finans Katılım Bankası hesap hareketleriyle uyumlu şekilde maaşından arta kalan tutarların aylar itibarıyla vadesiz hesaba aktarılmasını müteakip genel itibarla katılım hesapları, dolar ve altın hesapları nezdinde değerlendirildiği, bir çok katılım hesabının vadesinden önce kapatılmak ve vadesiz hesabında biriken paralar da eklenmek suretiyle yeniden açıldığı ve birbirinin devamı niteliğinde olduğu, anılan bankanın TMSF'ye devir tarihinden sonra da bankacılık işlemlerine devam ettiği, hesap açılışının ilk talimat tarihiyle uyumlu olmadığı, davacının beyanlarını doğrular şekilde rutin olarak anılan hesaba tasarruf boyutunu aşmayacak şekilde para yatırıldığının görüldüğü, söz konusu bankacılık işlemlerinin tasarruf amacı dışında, terör örgütü liderinin talimatı doğrultusunda örgütsel amaçla yapıldığına dair somut bir tespit bulunmadığı görüldüğünden, davacının Bank Asya'da gerçekleştirdiği hesap hareketleri dolayısıyla FETÖ/PDY silahlı terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olduğunun kabulü mümkün bulunmamaktadır. ..."

48. Danıştay Beşinci Dairesinin İDDK'nın 1/6/2023 tarihli ve E.2021/2553, K.2023/1228 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 12/11/2020 tarihli ve E.2016/58117, K.2020/5083 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından davacının ve eşinin Asya Katılım Bankası A.Ş. nezdinde hesabı olduğuna ilişkin dava dosyasına belge sunulduğu görülmektedir. Anılan belgeye göre, davacı adına hesabın 08/02/2011 tarihinde açıldığı ve 106.822,95 TL'lik meblağın olduğu, eşi adına hesabın 04/08/2010 tarihinde açıldığı ve değişik bakiyelere yer verildiği görülmüştür.

Davacı tarafından bu delile karşı herhangi bir beyanda bulunulmamıştır.

Öte yandan, UYAP kayıtları üzerinde yapılan incelemede davacı hakkında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararda, 'TMSF'ye yazılan müzekkereye verilen cevabi yazıda, Müflis Asya Katılım Bankası A.Ş. nezdinde şüpheli adına açılmış banka hesabı bulunduğu anlaşılmış olup, banka hesap işlemleri ile ilgili düzenlenen 19/03/2020 tarihli bilirkişi raporunda, şüphelinin vadesiz hesabında bulunan bakiyeleri, örgüt liderinin çağrısından sonraki dönemde vadeli hesaplar açarak buraya aktarması nedeniyle, bu işlemlerin örgüt liderinin talimatı doğrultusunda yapıldığına dair görüş bildirilmiş ise de; şüphelinin hesap hareketlerinin incelenmesinde 2013 Ocak ayından 2016 Şubat ayına kadar hesap bakiyesinin sırasıyla 35446,36 (2013 OCAK) 35387,75 35907,59 34256,95 32959,83 31625,34 34603,81 34009,26 32277,53 31355,47 29747,92 30085,67, 33321,33 (2014 Ocak) 34223,95 34646,14 33979,22 32626,36 34636,02 34310,97 34558,99 34349,38 32185,92 32630,66 34685,08 35562,34 (2015 OCAK) 35740,77 35922,33 36117,41 36304,22 36158,55 37345,75 38589,62 38692,98 36798,61 37119 36967,7 37872,93 37243,59 (2016 Şubat) şeklinde olduğu, görüldüğü üzere çağrıdan sonraki tarihte şüphelinin hesabında 34.000,00 dolaylarında bakiye bulunmakla birlikte, çağrının yapıldığı tarihten önce, 2013 yılı boyunca da şüphelinin hesabında yine benzer nitelikte yüksek bakiyelerin bulunduğu, yine şüphelinin, Bank Asya'nın 29/05/2015 tarihinde TMSF'ye devrinden hemen sonra örgüt üyelerinden farklı olarak hesabını sıfırlamadığı, uzun süre kullanmaya devam ettiği, şüphelinin çağrıdan sonraki dönemde 3 adet katılım hesabı açtığı anlaşılmış ise de, yapılan incelemede şüphelinin ilk hesabını 02/08/2011 tarihinde açtığı ve 2011 yılında yine 3 adet katılım hesabı açtığı, şüphelinin çağrıdan önceki dönemde yaptığı işlemlere çağrıdan sonraki dönemde devam etmesi, Bank Asya'nın TMSF'ye devrinden sonra da aynı işlemlere yapmaya ve hesabını aktif olarak kullanmaya devam etmesi hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde soyut ihbar dışında başka hiçbir örgütsel bağlantısı tespit edilemeyen şüphelinin banka işlemlerinin, rutin bankacılık faaliyetleri olduğu kanaatine varıldığı' şeklinde tespiti yer verilmekle birlikte kararda geçen bilirkişi raporunda, incelenen dönem içerisinde davacının Bank Asya nezdinde (4) adet yeni açılan hesabı bulunduğu, hesap açılış ve kapanış bilgilerinin 12/03/2014 tarihinde açılan vadeli mevduat hesabının 28/03/2014; 28/03/2014 tarihinde açılan vadeli mevduat hesabının 15/01/2015; 15/01/2015 tarihinde açılan vadeli mevduat hesabının 05/06/2015; 05/06/2015 tarihinde açılan vadesiz mevduat hesabının 18/03/2016 tarihinde kapandığı, 12/03/2014 tarihinde 35.150 TL tutarında, 28/03/2014 tarihinde 385,88 XAU tutarında (TL bazlı kurdan karşılığı 35.171,42 TL), 15/01/2015 tarihinde 35.562,34 TL tutarında katılım hesabı açma işlemleri yapması, 2013 yılında benzer nitelikli katılım hesabı açma işlemlerinin olmaması, dönem içerisinde bankaya yeni kaynak sağlamadığı, hesabında bulunan tutarı katılım hesabında değerlendirdiği, BDDK nezdinde hesaplanan likidite rasyolarında katılma hesabındaki bakiyenin cari hesaptaki bakiyeye göre bankayı daha avantajlı duruma geçirmesi de göz önüne alındığında özellikle bu dönemde katılım hesabı açmasındaki amacın çağrı doğrultusunda bankaya destek amaçlı olduğu kanaatine varıldığı şeklinde tespiti yer verildiği görülmüştür.

'Asya Katılım Bankası Hakkında Genel Değerlendirme' başlıklı kısmında açıklandığı üzere, Yargıtay tarafından örgüt liderinin talimatı doğrultusunda Bank Asya'ya para yatırma fiili, terör örgütünün amacına hizmet eden yardım suçu kapsamında değerlendirilmiş, ayrıca anılan bankaya eş adına para yatırılmasının da aynı kapsamda olduğu karara bağlanmıştır.

Bu durumda, aile birliği içinde davacının eşi adına hesap açılması hususunun davacının bilgisi dışında olduğunu kabul etmenin hayatın olağan akışına aykırı olacağı, davacının açtığı katılım hesaplarının bankayı daha avantajlı duruma geçirdiği kanaatine varılmıştır.

Netice itibarıyla, yukarıda yer verilen bilgi ve belgelerin değerlendirilmesinde, örgütün amacına hizmet eden bir finans kuruluşu olan Bankanın mali durumuna destek olmak amacıyla örgüt liderinin talimatı sonrasında davacı tarafından gerçekleştirilen vadeli mevduat hesabı açmak suretiyle gerçekleştirilen para yatırma işlemlerinin ve eşi adına hesap açma işleminin davacının FETÖ ile iltisak ve irtibatını ortaya koyan bir unsur olduğu sonucuna varılmıştır. ..."

49. Danıştay Beşinci Dairesinin 20/3/2025 tarihli ve E.2022/11657, K.2025/3522 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında; davacının örgüt liderinin talimatından sonraki süreçte FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Bank Asya'da hiç hesabı yokken 2014 yılı içerisinde birden fazla kez katılım hesabı açtığı ve ayrıca Bankanın TMSF'ye devri süreci sonrasında bakiyesini düşürdüğü, davacının söz konusu hesap hareketlerinin FETÖ/PDY terör örgütünün Bank Asya'ya mali destek yapılmasına dair talimatıyla uyumlu olduğu, davacının anılan bankaya finansal destek sağladığı tespitine yer verilmiş ise de; İdare Mahkemesince Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığına yapılan ara karar ile davacının hesap hareketlerinin istendiği, ilgili kurumdan gelen cevabi yazı ekinde bulunan CDnin incelenmesinden, her ne kadar davacı tarafından talimat tarihinden sonraki bir tarihte Bank Asya'da hesap açılmışsa da; aylık hesap özeti bakiyelerinin 2014 yılı Mart ayında 22.000,00-TL olduğu, söz konusu bakiye 2014 yılı Eylül ayına kadar kısmen artış gösterse de, Eylül ayında 36.881,01-TL olan bakiyenin 2014 yılı Ekim ayında 7.590,36-TL'ye düştüğü, bu tarihten sonra hesabında artışlar olsada, Bank Asya'nın TMSF'ye devredildiği 29/05/2015 tarihinden sonraki dönemde hesabını kapatmadığı gibi 2015 yılı Nisan ayında 31.366,55-TL olan hesap bakiyesinin 2015 yılı Mayıs ayında 51.205,78 TL'ye yükseldiği, yine 2015 yılı Eylül ayı bakiyesinin hesap açılış tarihinden itibaren en yüksek seviye olan 53.217,91-TL'ye yükseldiği, 2015 yılı Ekim ayı ile 2016 yılı Mayıs ayları arasında 279,76-TL olan hesap bakiyesinin 2016 yılı Haziran ayında 5.198,88-TL'ye yükseldiği, Bank Asya nezdindeki hesabına ekseriyetle eşi G.Ç. ve babası A.Ö. tarafından para havale edildiği, hesabında para girişi olduğu, ancak paranın hesapta tutulmayarak kısa süre sonra çekildiği, hesabın açıldığı tarih olan 04/03/2014 tarihi ile kapandığı tarihleri arasındaki hesap hareketlerinin benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Bununla birlikte davacı hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne yardım etme suçundan yürütülen ceza yargılaması sonucunda verilen ve istinaf kanun yoluna başvurulmaksızın kesinleşen Ankara 32. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/03/2021 tarih ve E:2020/251, K:2021/81 sayılı kararında, '...Sanığın FETÖ/PDY terör örgütünün finans kuruluşu olan Bank Asya'da hesabının bulunduğu, sanığın adı geçen banka nezdindeki hesap hareketlerinin incelenmesi amacıyla mahkememizce bilirkişi raporu aldırıldığı, tanzim olunan 05/03/2021 tarihli bilirkişi raporuna göre özetle;

-saniğa ait hesabın örgüt liderinin bankanın likiditesine katkı içerikli talimatının medyaya yansıtıldığı 15/01/2014 tarihinden sonra 04/03/2014 tarihinde açılmış olduğu, hesap üzerinde 27/03/2014 tarihinde 22.000,00 TL tutarlı 2 ek no.lu katılım hesabının açıldığı, açılan bu hesabın açıldıktan bir hafta sonra kapatılarak kapatma bakiyesi ile 3 ek no.lu katılım hesabının açıldığı, 21/07/2014 tarihinde 3 ek no.lu katılım hesabının 25.395,59 TL üzerinden kapatıldığı, kapatma bakiyesi ile ilave yatan 10.000,00 TL toplamı 35.395,59 TL ile 5 ek no.lu katılım hesabının açıldığı, 20/10/2014 tarihinde 5 ek no.lu katılım hesabından 29.500,00 TL nin EFT gönderildiği, hesabın kalan 6.483,91 TL üzerinden 29/05/2015 tarihinde kapatıldığı, aynı gün bu kapatma bakiyesi ve cari mevduatta bulunan para toplamı 13.983,91 TL ile 7 ek no.lu katılım hesabının açıldığı, hesaptan yatırılan para çekilmesi sonucunda kalan 12.316,02 TL üzerinden kapatılarak hesaptaki paranın kullanıldığı,

-6 ek no.lu katılım hesabının 327,59 USD üzerinden 15/08/2014 tarihinde açıldığı, hesaptan yapılan para çekilmesi sonrasında kalan 145,45 USD üzerinden 30/04/2015 tarihinde hesabın kapatıldığı, bu tarihte 18.999,96 TL ile 7.145,56 USD alındığı, 6 ek no.lu katılımın kapatma bedeliyle satın alınan USD tutarının önce cari mevduata yatırıldığı, cari mevduata yatan paranın 7.195,01 USD lik bölümüyle 9 ek no.lu katılım hesabının açıldığı,

-13/05/2015 tarihinde üç işlemde toplam 32.316,02 TL tutarındaki paranın A.Ö. hesabından havale geldiği, gelen tutarın 1 ek no.lu cari mevduata yatırıldığı 1 ek no.lu cari mevduatta bulunan bu parayla 12.148,89 USD alındığı alınan bu bedelin ek 4 no.lu cari mevduata yatırıldığı , 9 ek no.lu katılım hesabının kapatılarak 7.150,01 USD üzerinden kapatılıp, kapatma bedelinin 4 ek no.lu cari mevduata aktarıldığı, 4 ek no.lu cari mevduatta toplanan 19.298,90 USD ile 10 ek no.lu katılım hesabının açıldığı, bu hesaptan çekilen paralardan sonra kalan 17.470, 60 USD üzerinden hesabın 15/10/2015 tarihinde kapatıldığı, kapatma bedeliyle 50.254,63 TL alındığı, alınan bu tutarın 50.000,00 TL lik bölümününün 16/10/2015 tarihinde iki işlemde araba bedeli olarak EFT gönderildiği,

-29/06/2016 tarihinde hesaba 1.700 USD tutarındaki paranın havale geldiği, gelen paranın 01/07/2016 tarihinde 4.856,83 TL üzerinden bozdurulduğu, bozma bedelinin bankanın yatırım ürünlerinde kullanılmak üzere yatırım hesabına aktarıldığı, bunların dışındaki hesap hareketlerinin açılan katılım hesaplarının kar payı tahakkukundan sonra temdit edilerek otomatik yenilenmesi hesap üzerinde döviz alım/satım işlemlerine yer verilme suretiyle işletildiği...

...saniğin Bank Asya nezdindeki hesabına ekseriyetle eşi G.Ç. ve babası A.Ö. tarafından para havale edildiği, saniğin rutin bankacılık faaliyeti dışında örgütün talimatı ile bank asya'da yeni hesap açmak, para yatırmak ve benzer şekilde adı geçen kurumun mali yapısını güldürmeye yönelik işlemlerde bulunduğu yönünde tam bir vicdani kanaate ulaşılamadığı...' yönünde tespitlerde bulunulmuştur.

Anılan Ceza Mahkemesi kararındaki tespitler ile davacının yukarıda aktarılan beyanları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; davacı tarafından Bank Asya'daki bankacılık işlemlerinin terör örgütü liderinin talimatı doğrultusunda örgütsel amaçla yapıldığına dair somut bir tespit bulunmadığı anlaşıldığından, Bank Asya hesap hareketlerinin, davacının FETÖ ile irtibat ve iltisakını ortaya koyan bir delil olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır. ..."

50. Danıştay Beşinci Dairesinin 20/3/2025 tarihli ve E.2022/12020, K.2025/3530 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Öte yandan, İdare Mahkemesi kararında, davacının, FETÖ/PDY terör örgütüne müzahir Bank Asya isimli banka hesabına 29/05/2015 tarihinde para yatırıldığı, 15/01/2014 ve 04/02/2015 tarihlerinde ise katılım hesabı açtığı ve para yatırıldığı, dolayısıyla FETÖ/PDY terör örgütü liderinin talimatı doğrultusunda hareket ettiği tespitine yer verilmiş ise de; İdare Mahkemesince Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığına yapılan ara karar ile davacının hesap hareketlerinin istendiği, ilgili kurumdan gelen cevabi yazı ekinde bulunan CDnin incelenmesinden, davacı tarafından; söz konusu bankada 01/09/2010, 21/12/2010, 15/01/2014, 04/02/2015 tarihlerinde dört farklı hesabın açıldığı, bu hesaplardan 2014 ve 2015 yılı içerisinde açılanların 27/04/2016 tarihinde kapatıldığı, diğer iki hesabın ise kapatılmadığı, 01/09/2010 tarihinde ilk açılan ve kapatılmayan hesaba, açıldığı tarih itibariyle kredi kartı ödemelerinin yapıldığı, 15/01/2014 ve 04/02/2015 tarihlerinde açılan ellişer TL'lik katılım hesaplarının Bank Asya'nın TMSF'ye devredildiği 29/05/2015 tarihinden sonraki dönemlerde de kapatılmayarak temdit ettiği, Banka yönetiminin TMSF'ye devredildiği gün olan 29/05/2015 tarihinde yatırılan 1.000,00-TL'nin 513,88TL'lik kısmının aynı tarihte kredi kartı ödemesinde kullanıldığı, kalan kısmının ise 04/06/2015 tarihinde katılım hesabına aktarıldığı görülmüştür.

Bununla birlikte UYAP ortamında yapılan incelemede, davacı hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne yardım etme veya üye olma suçundan yürütülen bir ceza kovuşturmasının ya da açılan bir ceza soruşturmasının da bulunmadığı görülmüştür.

Davacının yukarıda aktarılan beyanları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu kararında yer verilen ve davacı tarafından Bank Asya'ya yatırılan para miktarları dikkate alındığında bu hususun davacının FETÖ ile irtibat ve iltisakını gösterir nitelik taşımadığı, bahsi geçen bankada açılan ilk hesabın eski tarihli olması ve Bank Asya'nın TMSF'ye devredildiği 29/05/2015 tarihinden sonraki dönemlerde de kapatılmadığı, davacı hakkında açılmış bir ceza soruşturması ya da kovuşturması bulunmadığı, davacı tarafından Bank Asya'daki bankacılık işlemlerinin terör örgütü liderinin talimatı doğrultusunda örgütsel amaçla yapıldığına dair somut bir tespitin bulunmadığı anlaşıldığından, Bank Asya hesap hareketlerinin, davacının FETÖ ile irtibat ve iltisakını ortaya koyan bir delil olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır. ..."

51. Ankara 21. İdare Mahkemesinin 21/10/2021 tarihli ve E.2019/4595, K.2021/2754 sayılı kararının (davacının istinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi tarafından 21/10/2021 tarihinde reddedilmiş, temyiz talebinin ise Danıştay Beşinci Dairesince 20/3/2025 tarihinde reddedilmesi sonrasında verilen karar kesinleşmiştir.) ilgili kısmı şöyledir:

"... -Davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu gerekçesiyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen Bank Asya hesabında bulunan para miktarını 2014 yılından itibaren artırdığı, ayrıca davacının Bank Asya'da 11/09/2014 tarihinde 220,22-TL tutarlı 32 günlük, 16/11/2014 tarihinde 8.753,27-TL tutarlı 31 günlük, 16/11/2014 tarihinde 224,68-TL tutarlı 32 günlük katılım hesabı açtığı görülmüştür.

...bu talimatı alan örgüt mensuplarının 06/01/2014-29/05/2015 tarihleri arasında hayatın olağan akışına aykırı olarak anılan bankada hesap açtırması ve mevduat artışı sağlanmasına yönelik hususların kişinin örgüte bağlantısını gösteren bir delil olarak değerlendirileceğinin karara bağlandığı anlaşıldığından, 17/25 Aralık 2013 süreci ve devamında, Bank Asya isimli banka hesabında bulunan para miktarını artıran davacının, bu eylemi sebebiyle FETÖ/PDY terör örgütüyle bağ kurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

-Davacının, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı olan Aktif Eğitimciler Sendikasına üye olduğunun tespit edildiği görülmektedir.

...

...Tüm bu açıklamalar ışığında, Aktif Eğitimciler Sendikası üyeliğinin arızı durumlar haricinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne irtibat veya iltisak noktasında delil olarak değerlendirileceği açıktır.

Bu durumda, Mahkememiz tarafından, yukarıda yer verilen tespitlerin incelenip değerlendirilmesinden, davacının FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile en az irtibat ve iltisak düzeyinde bağı bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmış olup bu haliyle Anayasamızda yer verilen sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği anlaşılan davacının, Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesine ekli liste ile kamu görevinden çıkarılmasından sonra kamu görevine iadesi istemiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna yaptığı başvurunun reddine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir. ...”

d. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

52. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun’un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen “...ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar...” ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“...

14. 1512 sayılı Kanun’un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkra da yer alan “...terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gereğesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa’nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın

varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlikârda cezaı sorumluluğın bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağılı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözeteyecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyumsuzlukların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerinde haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

..."

53. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "...*Milli Güvenlik Kurulunca...*" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '*...Milli Güvenlik Kurulunca...*' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

...

9. Bu itibarla istisari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra edilemeyeceği açıktır.

...

11. Bununla birlikte dava konusu '*...Milli Güvenlik Kurulunca...*' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk alanında sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafızıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

..."

54. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...*üyeliği, mensubiyeti veya...*" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, 'terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu'na karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresidir.

...

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu'na karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmıştır; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. ..."

55. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

151. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam

edilmelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmelerini hükme bağlamaktadır.

...

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler alınmasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa'nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra FETÖ/DPY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmaları yasak getirilen kişiler, demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/DPY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu

görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir. ..."

56. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturulan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmedeği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisaklı yahut bunlarla irtibatlı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

76. Bunun yanında kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayanması gerekir. Kurallarla söz konusu hakka kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı

gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfilige izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir olması gerekir.

77. Esasen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralların bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi gerekir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

78. Kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, iltisaklı kavramın kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramın ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin belirsiz olduğu söylenemez.

...

111. Kuşkusuz kanun koyucunun demokratik düzene tehdit oluşturan durumları bertaraf etmek için başvuracağı araçların kapsamını, içeriğini tespit etmede geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim devletin tehlikenin içeriği ve boyutu ile doğrudan temas hâlinde olması nedeniyle buna yönelik savunma stratejisini belirlemede her zaman öncelikli bir konumu bulunmaktadır. Ancak olağanüstü hâl yönetim usullerinde dahi söz konusu yöntemler tespit edilirken belirli ölçülerde hareket edilmesi gerekir. Dolayısıyla olağanüstü dönemde devlete tanınan yetki alanının sınırları Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen durumun gerektirdiği ölçü kriteri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu kriterin kapsamı da belirlenirken ülkenin içinde bulunduğu şartlar, karşılaşılan tehlikenin yakın ve acil müdahale gerektiren bir niteliğinin olup olmaması, sınırlamanın etki ve derecesi gibi hususların dikkate alınması gerekir.

112. 15 Temmuz darbe girişimi, ülkede terör saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte genel olarak bölücü terör örgütü PKK ile mücadele edilmekle birlikte DHKP/C, El Kaide ve DEAŞ gibi diğer pek çok terör örgütünün de saldırılarına maruz kalmış ve bunlara karşı da mücadelede bulunulmuştur. Dolayısıyla darbe teşebbüsünün savuşturulmasından sonra teşebbüsle bağlantılı kişilerle veya teşebbüsle doğrudan bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile ilgili olduğu değerlendirilen kişilere karşı etkili bir mücadele yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 101).

113. Tehlikenin kaynağını oluşturan FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarını neredeyse tamamında örgütlenmesi ve kesinleşmiş yargı kararlarına da konu olan birçok yasa dışı faaliyeti gerçekleştirecek operasyonel bir güç hâline gelmesi nedeniyle demokratik devlet düzenine karşı oluşturduğu tehdit, darbe girişimiyle birlikte açık ve mevcut bir tehlikeye dönüşmüştür. Esasen darbe teşebbüsünden önce uzun bir zaman süreci içerisinde söz konusu tehlikeye karşı mücadele başlamıştır. Dolayısıyla tehlikenin ağırlığı ile orantılı olarak demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü hâl ilanına neden olan olayların bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla devletin olağan dönemde

kıyaslanmayacak ciddi ve acil yöntemlere başvurulması zorunluluğunun ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

...

115. Dolayısıyla idari teşkilat içinde hangi konumda olduğu fark etmeksizin FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlilerinin milli güvenlik açısından tehlike oluşturduğu gözetildiğinde bir kısmı önemli pozisyonlarda bulunan ve farklı kurumlarda çalışan çok sayıdaki kamu görevlisinin doğrudan darbeye ilişkili olmasa dahi söz konusu örgütlerle bağlantıları nedeniyle acil ve ivedilikle soruşturulması ve haklarında tedbir uygulanması ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

116. Bu yönüyle olağan dönemdeki idari usul ve disiplin hukuku kuralları çerçevesinde her bir kamu görevlisi nezdinde soruşturma yapılarak tedbir uygulanmasının, yakın ve acil nitelikteki bu tehlikeyi bertaraf etmede yetersiz kalacağı söylenebilir. FETÖ/PDY'nin yapısındaki gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kripto üyelerinin tespit edilmesindeki güçlük ve bunların eylem yapma potansiyeli, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi özellikleri dikkate alındığında darbe girişiminin üzerinden belli bir sürenin geçmesi de daha hafif nitelikteki tedbirlere başvurma zorunluluğunu ortaya çıkaran bir faktör olarak değerlendirilemez. Ayrıca milli güvenliğe aykırı faaliyetlerde bulunan diğer terör örgütleriyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kamu görevlileri açısından da FETÖ/PDY'nin oluşturduğu tehdit ortamında, anılan yöntemlere başvurulması söz konusu olabilecektir.

...

128. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetlerinin alınmasını düzenleyen kuralların, olağanüstü hâle neden şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

...

142. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarda uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin belli bir kurumun veya mesleğin disiplinini sağlamaktan ziyade devlet kurumlarına yönelik güveni yeniden tesis etmek suretiyle demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbirler, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunlar için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Öte yandan kuralların kişilerin özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığı gözönünde bulundurulduğunda kurallarda öngörülen tedbirlerin ciddiyet ve ağırlığının bunlara cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, kamu görevinden çıkarma tedbirinin "olağanüstü tedbir" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. AİHM de 667

sayılı olağanüstü hâl KHK'sı uyarınca uygulanan işten çıkarma prosedürü ve buna ilişkin yargılamamanın AİHS'in 6. maddesi kapsamında suç isnadı niteliğinde olmadığını belirtmiştir (Pişkin/Türkiye, B. No: 33399/18, 15/12/2020, §§ 102-109). ..."

B. Uluslararası Hukuk

57. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

58. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

59. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18'inci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

60. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoglu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

61. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 148-162).

62. AİHM; söz konusu kararlarında derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden *ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı* hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM; takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin *krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde* hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (*Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık*, B. No: 14553/89,14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Pişkin/Türkiye Kararı

63. AİHM *Pişkin/Türkiye* (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında Ankara Kalkınma Ajansında çalışan başvuruçunun 667 sayılı KHK uyarınca iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasını incelemiştir. Başvuruya ilişkin olayda kalkınma ajansında iş hukukuna tabi olarak çalışmakta iken başvuruçunun iş sözleşmesi millî güvenliğe karşı tehdit oluşturan oluşumlara üyeliği bu oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı olması nedeniyle feshedilmiştir. Başvuruçunun işe iade talebiyle açtığı davada iş mahkemesi, iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. AİHM öncelikle özel sektörde iş ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin olanlar başta olmak üzere iş ilişkisi hakkındaki ihtilafların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki medeni hakları ilgilendirmesi dolayısıyla başvuruçunun işten çıkarılmasına dair yargılamaların başvuruçunun medeni hakları ile alakalı olduğunu, tedbirin cezai yönünün bulunmadığını vurgulamıştır (*Pişkin/Türkiye*, §§ 99, 109). Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilirliği ile ilgili olarak ise AİHM, başvuruçunun iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak açılan yargılamaların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir cezai suç hakkında verilecek bir karara ilişkin olduğunu gösterebilecek herhangi bir nedenin mevcut olmadığı kanaatinde olduğunu belirterek bu maddenin ceza yönünün uygulanabilir olmadığı sonucuna varmıştır (*Pişkin/Türkiye*, § 109).

64. Sonuç olarak AİHM, ulusal mahkemelerin başvuruçuyu ile idari makamlar arasındaki ihtilafı karara bağlamak için tam bir yargı yetkisine sahip olmalarına karşın Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının gerektirdiği şekilde önlerindeki ihtilafla ilgili tüm hukuksal ve olgusal sorunları incelemekten kaçındıklarını, başvuruçunun ulusal makamlar tarafından dinlenmediğini, dolayısıyla başvuruçunun Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında adil yargılanma hakkının güvence altına alınmadığını belirtmiştir. AİHM, ulusal mahkemelerin başvuruçunun argümanlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemeyi, başvuruçunun itirazlarının reddedilmesine yönelik gerekçeler sunmadığını özellikle vurgulamış; netice itibarıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Pişkin/Türkiye*, §§ 150-152).

65. Öte yandan başvuruçunun iş sözleşmesinin feshi ile ilgili olarak şikâyetle bulunduğunu ve bir terör örgütüyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevini kaybetmesinden bu yana *terörist* ve *vatan haini* olarak etiketlendiğini ileri sürdüğünü belirten AİHM, başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden de incelemiştir (*Pişkin/Türkiye*, §§ 159-166).

66. AİHM; öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın işverenin ulusal mahkemelere başvuruçunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini, böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu, hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiş, fakat söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvuruçunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (*Pişkin/Türkiye*, §§ 181-183). Neticede başvuruçunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağı ve meşru amacı olduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (*Pişkin/Türkiye*, §§ 209, 210).

67. Bu bağlamda AİHM; işverenin başvuruçunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini, ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeyen ve bu tedbirin başvuruçunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada, dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvuruçunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği şekilde keyfi müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanmadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*Pişkin/Türkiye*, §§ 218-229).

c. Polyakh ve Diğerleri/Ukrayna Kararı

68. *Polyakh ve diğerleri/Ukrayna* (B. No: 58812/15, 53217/16 ..., 17/10/2019) kararında AİHM, rejim değişikliği sonrası genel düzenlemelerle kamu görevinden çıkarılan ve on yıl boyunca kamu görevine dönmeleri yasaklanan kişilerin yaptığı başvuruları karara bağlamıştır. Öncelikle AİHM, başvuruya konu olan tedbirlerin uygulanmasına neden olan davranışların iç hukukta suç olarak tanımlandığını, yaptırımın ağırlığının söz konusu tedbirlerin cezai yönünün bulunduğunu söylemek için tek başına yeterli olmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (*Polyakh ve diğerleri/Ukrayna*, §§ 154-159). AİHM, başvuruçuların kamu hizmetinden çıkarılmalarının, on yıl boyunca kamuda görev almalarının yasaklanmasının ve isimlerinin kamuoyunun erişimine açık ve çevrim içi olan bir sicile kaydedilmesinin sonuçları itibarıyla ciddi olduğunu ve doğurduğu etkilerin ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden ele almıştır (*Polyakh ve diğerleri/Ukrayna*, §§ 203-211).

69. AİHM; birçok kişi hakkında tesis edilen arındırma işlemlerinin bir cezalandırma veya intikam aracı olarak kullanılamayacağını ve başvuruçuların durumlarının bireysel olarak değerlendirilerek görevden alınmaları veya mümkünse daha genel pozisyonlarda istihdam edilmeleri gibi daha az müdahale teşkil eden araçlarla da hedeflenen amaçlara

erişilebileceğini vurgulamıştır (*Polyakh ve diğerleri/Ukrayna*, §§ 276, 277). Müdahalelerin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermesi ve özellikle de hizmet edilen meşru amaçla orantılı olması hâlinde demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebileceğini hatırlatmış; uygulanan tedbirin ağırlığının ve yasal çerçevenin orantılı, öngörülen zorunlu sosyal ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeterince dar kapsamlı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin önemine değinmiştir. AİHM'e göre yasal düzenlemeler hakkındaki meclis denetiminin ve bu kapsamdaki işlemlerin yargısal denetiminin niteliği de önem arz etmektedir (*Polyakh ve diğerleri/Ukrayna*, §§ 292, 293).

d. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

70. AİHM, *Xhoxhaj/Arnavutluk* (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvuruçunun meslekten çıkarılması ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklanan iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvuruçunun mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış, bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

71. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş; incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM; bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamasının adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, §§ 230-353).

72. AİHM, ayrıca başvuruçunun hukuka aykırı ve keyfi olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. Öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM; meslekten çıkarılan başvuruçunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, §§ 374-393). Bununla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. Bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvuruçunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, §§ 394-412).

73. Öte yandan AİHM, başvuruçunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik mesleği yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. Hâkimlerin ve özellikle de başvuruçunun gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış, başvuruçuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının, yargı makamının dürüstlüğüne ve halkın

adalet sistemine olan güvenini sağlama şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir. AİHM, tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (*Xhoxhaj/Arnavutluk*, §§ 413, 414).

e. *Naidin/Romanya Kararı*

74. *Naidin/Romanya* (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

75. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükümet memuru olarak çalışan başvuru, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvuru 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi, başvurunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varmıştır. Başvuru, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvuru, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelinde şikâyetlerini dile getiren başvurunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (*Naidin/Romanya*, §§ 6-17).

76. Başvuru, asıl olarak istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya'nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelelerin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (*Naidin/Romanya*, §§ 49-51).

77. Bununla birlikte AİHM; başvurunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının özellikle başvurunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kararda; başvurunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağı etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığını dile getirmiştir. Yani sıra başvurunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiği ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiili unsurların oluşturulduğunu ifade etmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan

tespitlerin yerindeliliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (*Naidin/Romanya*, §§ 42-57).

f. Yüksel Yalçınkaya/Türkiye Kararı

78. AİHM, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının akabinde ilgili cezai sürecin başvuru konusu yapıldığı *Yüksel Yalçınkaya/Türkiye* ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında esasında ByLock deliline ilişkin değerlendirmelerde bulunmuş; dosya kapsamındaki diğer delillerin daha fazla incelenmesine gerek olmadığını söylemiştir. Bununla birlikte Bank Asya hesabı ile dernek ve sendika üyeliğine ilişkin olarak ise yerel mahkemelerin kararlarında söz konusu delillerin suç teşkil eden davranışa nasıl delil olabileceğine ilişkin anlamlı bir tartışma yapılmadığını, bu eylemlerin gerçekleştirildikleri dönemde kanunilik karinesinden yararlanan yasal görünümlü eylemler olduğunu -dernek ve sendika üyeliğinin ayrıca Sözleşme'deki diğer hakların kullanılmasıyla ilgili olduğunu-, bu nedenle başvurucağın terör örgütü üyeliğine ilişkin tespitin, bu eylemlerle nasıl desteklendiğinin açıklığa kavuşturulmadığını ifade etmiştir. AİHM, özellikle Bank Asya işlemlerine ilişkin başvurucağın savunmasının ulusal mahkemeler tarafından doğrulanmadığını veya başka bir şekilde ele alınmadığını belirtmiştir (*Yüksel Yalçınkaya/Türkiye*, §§ 342-343).

79. Öte yandan AİHM; terörle mücadelenin ve terör suçlarının işlenmesinde kullanılan değişen yöntem ve taktikler dolayısıyla devletlerin karşılaştığı zorlukların son derece farkında olduğunu, ulusal makamlara ve mahkemelere göre amaçlarını geleneksel terör yöntemlerinden farklı olarak gizlilik içinde gerçekleştiren örgütün atipik yapısını gözönünde bulundurarak ulusal makamlarının ve mahkemelerinin FETÖ/PDY'ye karşı gösterdikleri çabalar bağlamında karşılaştıkları benzersiz zorlukları da hâlihazırda kabul ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda Türkiye'deki askerî darbe girişiminin Sözleşme kapsamında *ulusun varlığını tehdit eden genel bir tehlikenin* mevcudiyetini ortaya koyduğuna dair tespiti birçok davada yaptığı gibi mevcut davada da teyit ettiğini yinelemiş, yetkili makamların ve mahkemelerin darbe girişimi sonrasında mücadele etmek zorunda kaldıkları durumun aciliyetini ve ciddiyetini kabul ettiğini vurgulamıştır (*Yüksel Yalçınkaya/Türkiye*, § 269).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 tarihli Görüşü

80. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "*15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İla 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş*" isimli belgeyi yayımlamıştır.

81. Venedik Komisyonu; bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu; anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandıran nitelikte olması gerektiğini vurgulamış; masum, tesadüfî vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir.

Netice itibarıyla görevden alınanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

82. Anayasa Mahkemesinin 23/10/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

83. Başvurucu; hiçbir delil ve gerekçe sunulmadan KHK ile meslekten çıkarılarak kendisi ve ailesi için zorlu bir sürece sürüklendiğini, kamu görevinden çıkarılmadan önce savunma hakkı verilmediğini, verilen kararın iptali için dava açma yolunun bir süre kapalı tutularak mahkemeye erişim hakkının engellendiğini, meslekten çıkarma kararının bağımsız ve tarafsız olmayan bir kurul tarafından verildiğini, sonradan tespit edilen delillerin meslekten çıkarılmasına dayanak gösterildiğini, araç alım satımına dair ileri sürdüğü itirazlara rağmen Bank Asya hesabındaki işlemlerin ve kesinleşmemesine rağmen ceza mahkemesinde yargılanmasının meslekten çıkarılmasına gerekçe yapıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

84. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin genel bilgilere yer verilmiş; yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerine ilişkin açıklamalarla birlikte yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuru ile ilgili Anayasa, mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadı hatırlatılarak bunların yanında somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı önceki beyanları yinelemiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

85. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

86. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

87. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda kamu görevinden çıkarılmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınmaz. Mesleki

hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Anayasa Mahkemesinin birçok kararında olduğu gibi somut olayla benzer nitelikteki durumlara ilişkin olarak da *N. E., A. S. ve Halit İnciroğlu* kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır (*N.E.*, §§ 89-99; *A.S.*, §§ 91-101; *Halit İnciroğlu*, §§ 95-106).

88. Somut olayda başvurucu; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibatlı yahut iltisaklı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlara yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıtacağı ve özel hayatını etkileyeceğinin muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldığı gözönüne alındığında hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı anlaşılmıştır.

89. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun *özel hayatına* ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü Yönünden

90. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu husustaki detaylı açıklamalar için bkz. *N.E.*, §§ 100-108; *A.S.*, §§ 102-110; *Halit İnciroğlu*, §§ 107-115).

91. Başvuruya konu olan kamu görevinden çıkarma tedbiri, olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak birel işlem şeklinde tesis edilmiş ve olağanüstü hâl döneminde uygulanmıştır. Tedbirle kamu görevinden çıkarılan başvurucunun bir daha bu göreve getirilmesi engellenmiş ve böylece başvurucuya yönelik olağanüstü hâl sonrası dönemi kapsayacak şekilde geleceğe yönelik yasaklama getirilmiştir. Ancak burada uygulanan tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Tedbire dayanak olan kural; olağanüstü hâl dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı, oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara olağanüstü hâl sonrası durumları da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Söz konusu kurala dayanılarak gerçekleştirilen somut tedbir, başvurucu hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma usulünün dayanağı olan düzenlemelerin anayasallık

denetimini yaptığı 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında da bu hususu vurgulamıştır (aynı kararda bkz. § 66).

92. Bu durumda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu olağanüstü hâl döneminde değerlendirilen başvurunun kamu görevinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesini içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *N.E.*, §§ 109-114; *A.S.*, §§ 111-116; *Halit İnciroğlu*, §§ 116-121).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

93. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

94. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 186; *Ayla Demir İşat*, § 146; *N.E.*, § 116; *A.S.*, § 118; *Halit İnciroğlu*, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

95. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz, kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz, suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 196, 197; *N.E.*, § 117; *A.S.*, § 119; *Halit İnciroğlu*, § 124).

96. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (*N.E.*, § 118; *A.S.*, § 120; *Halit İnciroğlu*, § 125).

97. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına, ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma tedbirinin *olağanüstü tedbir* niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *N. E.*, § 119; *A. S.*, § 121; *Halit İnciroğlu*, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklerle Aykırı Olup Olmadığı

98. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

99. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (*Aydın Yavuz ve diğ.leri*, §§ 198-201; *N.E.*, § 121; *A.S.*, § 123; *Halit İnciroğlu*, § 128).

100. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve AİHS'e ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *N.E.*, § 122; *A.S.*, § 124; *Halit İnciroğlu*, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerekthirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

101. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin *durumun gerekthirdiği ölçüde* olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel

hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 203; *Ayla Demir İşat*, § 153; *N. E.*, § 123; *A. S.*, § 125; *Halit İnciroğlu*, § 130).

102. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçürlülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvuru olan aracın amacı gerçekteştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçürlü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekteşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 204; *Ayla Demir İşat*, § 154; *N.E.*, § 124; *A.S.*, § 126; *Halit İnciroğlu*, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

103. Ölçürlülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçürlülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliği öncelikle dikkate alınmalıdır. Müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zaman da ölçürlülüğün belirlenmesinde gözönünde bulundurulmalıdır. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekteşliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulları dikkate alınmalıdır (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 205-207; *Ayla Demir İşat*, § 155; *N. E.*, § 125; *A. S.*, § 127; *Halit İnciroğlu*, § 132).

104. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi; kapsamı ve ağırlığı, ölçürlülüğün belirlenmesinde gözönüne alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıka bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 208; *Ayla Demir İşat*, § 156; *N.E.*, § 126; *A.S.*, § 128; *Halit İnciroğlu*, § 133).

105. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (*N.E.*, § 127; *A.S.*, § 129; *Halit İnciroğlu*, § 134).

106. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfi müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçürlülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan

kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 209, 210; *Ayla Demir İşat*, § 157; *N.E.*, § 128; *A.S.*, § 130; *Halit İnciroğlu*, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

107. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfi olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (*Ayla Demir İşat*, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin *durumun gerektirdiği ölçüde* olup olmadığına belirlenmesine ilişkin olacaktır (*N.E.*, § 129; *A.S.*, § 131; *Halit İnciroğlu*, § 136).

108. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde kamu görevinden çıkarmaya ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kamu görevlisi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 56-61). Başvurunun kamu görevinden çıkarılmasına ve kamu görevinden yasaklanmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun *durumun gerektirdiği ölçüde* olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfilik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 349; *Ayla Demir İşat*, § 152; *N.E.*, § 130; *A.S.*, § 132; *Halit İnciroğlu*, § 137).

109. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil bununla sıkı bağı olan *bireylerin temel hak ve özgürlükleri* ve *millî güvenlik* yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş, ülke tarihinde ulusun yaşamını hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 215; *N.E.*, § 131; *A.S.*, § 133; *Halit İnciroğlu*, § 138).

110. Terör faaliyetleri tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten arı bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullandığı maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 217; *Bestami Eroğlu* [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar

kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığını herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 9, 30-32). Ayrıca Anayasa Mahkemesi, daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3), § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

111. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik millettten alınarak bir grubun eline geçmektedir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibat ya da iltisak içinde olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., § 135; Halit İnciroğlu, § 140).

112. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 D. İş, K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

113. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi vardır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisi olduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirilmeli ayrıca keyfi uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

114. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, bir devlet hastanesinde doktor olarak görev yapan başvuruçunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olduğunun değerlendirilmesi ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasıdır. Anayasa Mahkemesi irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı

içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 52, 56; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 [D. İşler], K.2016/12, 4/8/2016, § 80; *Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 26; *C.A. (3)*, § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfilik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilmediğinin belirlenebilmesi için tedbirin bireyselleştirilmesi ve başvuruçunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ilgili ve yeterli gerekçelerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir (*N. E.*, § 139; *A. S.*, § 141; *Halit İnciroğlu*, § 146). Bu husustaki irdeleme de yargı mercilerince verilen kararların gerekçelerinde yer alan tespitler ve değerlendirmeler dikkate alınarak yapılacaktır.

115. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin, terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet yahut terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı, ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerininin iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerininindir. Ceza mahkemeleri bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunup bulunmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların, adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve makul nedenler göstererek ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır.

116. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay tarafından birçok kez tespit edildiği üzere FETÖ/PDY çok sayıda ülkede kendine alan açmayı başarmış ve organize şekilde yayılmış tehlikeli terör örgütlerinden biridir (bkz. §§ 32-34). Söz konusu örgütün faaliyetlerini sürdürmek ve amaçlarını gerçekleştirmek için kendine özgü yapısı doğrultusunda farklı yol ve yöntemlere başvurduğu bilinmektedir. Bu anlamda örgütün kullandığı araçlardan birinin de Bank Asya olduğu yargı organlarınca kabul edilmiştir. Bank Asyanın FETÖ/PDY liderinin çağruları üzerine örgüt üyelerinin yatırdığı paralar üzerinden

gelir elde ettiği, bu suretle örgüt faaliyetlerine mali yönden kaynak sağladığı ve örgütün finans merkezi olduğu hususu yargı kararlarıyla tespit edilmiştir (bkz. §§ 36, 42-51). Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20/12/2018 tarihli ve E.2018/16-419, K.2018/661 sayılı kararında ise darbe teşebbüsü öncesinde FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu değerlendirilen Bank Asyanın 2013 yılı Aralık ayı sonrasında mali olarak zor duruma düşmesi üzerine Bankanın finansal olarak iyi durumda olduğunu göstermek ve böylece örgüte para aktarımının sürekliliğini temin etmek amacıyla Banka Asyaya para yatırılmasına yönelik olarak 25/12/2013 tarihinde bizzat örgüt lideri tarafından çağrı yapıldığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca örgüt liderinin anılan çağrısına uyan kişilerin 2014 yılı başından itibaren gerek bir kısım mal varlığını elden çıkararak gerekse başka finans kuruluşlarından kredi çekerek, tasarruf ve kâr amacı gözetmeksizin örgüt yararına para yatırdığının, katılım hesapları açtığının, döviz ve altın alım satımı gibi işlemler yaptığının tespit edildiği belirtilmiştir (bkz. § 36).

117. Yargıtayın içtihatlarına bakıldığında Bank Asya hesap hareketlerinin terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme suçlarına ilişkin delil olabildiği görülmektedir. Yargıtay *mutat* işlemlerin dışında kalan, *örgüt talimatı üzerine, örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri* suç delili olarak kabul etmektedir (bkz. §§ 42-46). Danıştayın da kamu görevinden çıkarmaya ilişkin davalarda Banka Asyadaki rutin olmayan hesap işlemlerini FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak için belirleyici delil kabul ettiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 47-51). Bununla birlikte ilgililerin Bank Asya hesaplarında gerçekleştirdikleri işlemler bağlamında değerlendirme yapılırken mahkemelerin içinde bulunduğu yargı koluna göre aynı işlemlerle ilgili farklı sonuçlara ulaşabilmesi mümkündür. Bu durum aslında yukarıda açıklandığı gibi (bkz. § 115) adli ve idari yargı düzenindeki yargılamaların niteliğinden ve yargılama usulündeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla Bank Asyada gerçekleştirilen işlemlerin incelenmesi sonucunda bunların rutin olup olmadığına karar vermek ve nihayetinde suç teşkil edip etmediğine veya kamu görevinden çıkarmaya ilgili farklı doğrultuda sonuçlara ulaşmak mahkemelerin yargı kollarına göre farklılaşabilen yorum ve değerlendirme yetkilerinin bir parçasıdır. Ceza mahkemeleri ile idare mahkemelerinin Bank Asyadaki hesap işlemleriyle ilgili yorum ve değerlendirme farklılıklarının yeterli bir gerçekçyle açıklanması hâlinde keyfilige veya hukuki belirsizliğe yol açtığı söylenemez. Bu noktada önem arz eden husus, olgulara yönelik farklı değerlendirmelerin yapılması ve birbirinden ayrılan sonuçlara ulaşılması durumunda buna ilişkin makul açıklamaların yapılmış olmasıdır. FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisaka ilişkin olarak Bank Asyadaki hesap hareketlerinin inceleme konusu yapıldığı yargısal kararlara bakıldığında -somut olayın koşullarına göre değişimle birlikte- örgüt talimatı öncesinde Bankadaki hesabın durumu, değerlendirmeye konu hesap işlemlerinin zamanı, türü ve sayısı, bazen tutarı, Bankanın TMSF'ye devrinden sonra ilgili hesaptaki değişimler yahut işlemin örgüt amacı doğrultusunda yapıldığının başka delillerle desteklenip desteklenmediği, başvurunun hesap hareketlerine ilişkin itirazları ve sunduğu deliller gibi hususlar önemlidir.

118. AİHM, *Yüksel Yaşınkaya/Türkiye* kararında Bank Asyadaki hesap hareketlerine ilişkin özel ve ayrıntılı bir inceleme yapmamış ise de yine de söz konusu delile dayanılmasını bütün olarak adil yargılanma hakkının güvencelerine aykırı bulmamış; ilgili mahkemenin, yasal görünen bu eylemin terör örgütü üyeliğine ilişkin tespiti nasıl desteklediğini açıklamadığına ve başvurunun bu delil karşısındaki beyanlarını doğrulamadığına ilişkin eksikliğe vurgu yapmıştır (bkz. § 78).

119. Başvuruya konu olan süreçte ilgili mercilerce yapılan değerlendirmeler ve verilen kararlar başvurunun Bank Asya hesabındaki para hareketlerine, örgüte müzahir bir

dernekte yönetim kurulu üyeliğinin olmasına ve örgütün sohbet adı altında düzenlediği toplantılara katılmasına dayanmaktadır.

120. Vurgulamak gerekir ki tedbirin başvuru özelindeki gerekliliğinin gösterilebilmesi için irtibatlı ve iltisaklı olma durumunun bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru yolları içinde ve başvurucuya çelişme imkânı sağlanarak değerlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede başvuru hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun kabul edilebilmesi için başvuru FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu hususunun somut nitelikteki olay ve vakıalar ile desteklenmesi, başvuru ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerin idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması beklenir. Bu bağlamda örgüt liderinin talimat tarihlerinden sonra Bank Asyaya para yatıran kişilerin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olarak kabul edilmesi konusunda idari ve yargısal mercilerce ilgili ve yeterli gerekçeler oluşturulduğunun gösterilebilmesi için söz konusu kararların gerekçelerinde irdelenmesi, tartışılması ve açıklanması gereken hususlar vardır.

121. Öncelikle, faaliyet izni olan ve yasal olarak faaliyet gösteren bir bankaya para yatırmanın ya da bu tür bir bankada işlem yapmanın kural olarak hukuka aykırı eylem şeklinde nitelendirilemeyeceği açıktır. Dolayısıyla faaliyetlerinin yasal olarak devam ettiği dönemde Bank Asyada gerçekleştirilen işlemlerin hukuka uygunluk karinesinden yararlandırılması gerekir. Bunun aksine bir kabul söz konusu olduğunda ilgili idari ve yargısal merciler hesap sahibinin bu eylem ve işlemlerinin rutin dışı olduğunu ve kişisel menfaat temin etmenin ötesinde örgüt talimatı doğrultusunda gerçekleştirdiğini ortaya koymalı, bu bağlamda talimat öncesi ve sonrası hesap hareketlerini karşılaştırarak somut verilere dayanan ilgili ve yeterli gerekçeler göstermelidir. Hesap hareketlerinin rutin dışı olup olmadığı hususunun talimat öncesindeki ve sonrasındaki işlemlerin karşılaştırılmasıyla saptanabileceği ve her bir somut olayın özel koşullarında karmaşık hesap hareketlerinin olabileceği dikkate alındığında ilgili mercilerce gerektiğinde bilirkişi raporları alınarak ve rutin olan durum tespit edilerek söz konusu *rutin dışı durum* açık şekilde ortaya konulmalıdır.

122. Anılan hesap hareketlerinin FETÖ/PDY'nin talimat tarihleriyle uyumlu olduğu ve rutin dışı artışların bulunduğu hususunun ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklandığı durumda söz konusu olgular, Bank Asyada gerçekleştirilen işlemlerin hukuka uygunluk karinesinden yararlanması durumunu tersine çevirebilir. Diğer bir ifadeyle hukuka uygunluk karinesinin başka bir karineyle çürütülmesi söz konusu olabilir. Ancak bu durumda tedbirin muhatabına oluşan yeni karinenin aksini ispat etme imkânının sağlanması, ilgili kişinin FETÖ/PDY'nin örgütsel amaçları doğrultusunda hareket etmediğine ve söz konusu rutin dışı para akışının örgütsel amaç taşımadığına ilişkin itirazlarının yargılama mercilerince açık ve somut şekilde ele alınması ve itiraz nedenlerine ne suretle itibar edilmediğine ilişkin değerlendirmeler yapılarak ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılanması gerekir. Diğer bir anlatımla rutin dışı olduğu kabul edilen hesap hareketlerine konu işlemlerin kişisel menfaat kapsamında gerçekleştirildiği ileri sürüldüğünde buna ilişkin nedenler araştırılmalı, hesaplardaki hareketliliğin örgüte destek amacı taşıdığı sonucuna ulaşabilmesi için bunun aksine ileri sürülen iddialar açıkça tartışılmalı, usule ilişkin bu gerekliliklerin yerine getirildiği idari ve yargısal mercilerin kararlarında açıkça gösterilmelidir.

123. Ayrıca adli yargı kolundaki mahkemelerin Bank Asyadaki aynı hesap işlemleriyle ilgili olarak olgusal anlamda farklı bir sonuca ulaşması hâlinde idari yargı kolundaki mahkemeler ilgili kişi aleyhine farklılaşan değerlendirme konusunda makul bir açıklama getirmelidir. Anayasa Mahkemesi, Bank Asyaya para yatırmanın örgütsel bir

amaçla değil kişisel menfaatler kapsamında gerçekleştirildiğine yönelik iddiaları içeren bireysel başvuruları ele alırken bu ilkelerden hareketle bir sonuca varacaktır.

124. Kamu görevinden çıkarılan başvurucunun OHAL Komisyonuna yaptığı başvurunun ret ile sonuçlanmasından sonra açtığı iptal davası da aleyhinde sonuçlanmış; verilen karar Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay denetiminden geçerek kesinleşmiştir. Kararın gerekçesine bakıldığında kamu görevinden çıkarılmaya dayanak yapılan tespitlerden birinin de Bank Asyadaki hesap hareketleri olduğu görülmüştür. Kararda; Bank Asyadaki hesabına 15/1/2014, 31/1/2014 ve 5/2/2015 tarihlerinde para yatırarak örgüt liderinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğinin anlaşıldığı, bu nedenle başvurucunun Anayasa'ya sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği belirtilmiştir (bkz. § 17).

125. İdare Mahkemesi tarafından başvurucunun Bank Asyadaki hesabına örgüt liderinin talimatından sonra 2014 yılında farklı tarihlerde para yatırdığını dikkate alınarak örgütle iltisaklı veya irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır. İdari yargı mercilerince başvurucunun örgüt talimatı doğrultusunda Bankaya para yatırdığı sonucuna varılırken söz konusu hesap hareketleri rutin dışı olarak değerlendirilmiş ancak *hesap hareketlerinin rutin bankacılık işlemlerini aşmış olmadığı, dolayısıyla irtibat ve iltisakın bulunduğu ilişkinin var olup olmadığı* konusunda yeterli inceleme yapılmamıştır. Zira bir şeyin rutin dışı olduğunun söylenebilmesi için öncelikle *rutin olan durumun* tespit edilmesi gerekir. Rutin olan durumun tespiti ise işin doğası gereği hesap hareketlerinin *belli bir süre* benzer şekilde devam ettiğinin belirlenmesine bağlıdır. Dolayısıyla somut olayda rutin dışılık tespiti yapılabilmesi için rutin dışı oldukları belirtilen hesap hareketlerinden önceki durumun belli bir süre için ne şekilde devam ettiğinin belirlenmesi gerekir. Somut olayda rutin dışılıktan önce belli bir süre rutin durumun ne şekilde devam ettiği tespit edilmemiş sadece belli bir tarihte hesaptaki paranın ne kadar olduğunun saptanmasıyla yetinilmiştir. İdari yargı mercilerince başvurucunun örgüt talimatı öncesindeki Bank Asya hesap hareketleri tespit edilip değerlendirilmediğinden bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulamamıştır.

126. Öte yandan başvuru, İdare Mahkemesinin kabul ettiğinin aksine hesap işlemlerini örgüt talimatıyla değil kişisel çıkar ve amaçları doğrultusunda yaptığını iddia etmiştir. Bu kapsamda üzerine kayıtlı aracın satış bedelinin gönderilmesinde aracını alan kişinin talebi doğrultusunda Bank Asya hesabını kullandığını, bunun için öncelikle uzun süredir kullanmadığı hesabını aktif hâle getirmek için 15/1/2014 tarihinde 500 TL yatırdığını, satışın yapıldığı 31/1/2014 tarihinde ise araç bedeli olan 34.500 TL alıcının hesabına gönderdiğini iddia etmiştir. Ayrıca hesabındaki paranın tamamını yeni araç satın almak için iki gün sonra bir araba bayine havale ettiğini öne sürmüş, iddialarıyla ilgili belgeleri de İdare Mahkemesine sunduğunu bildirmiştir. Başvurucunun Bank Asyadaki hesap işlemlerine ilişkin olarak somut verilerle desteklediği açıklamaları İdare Mahkemesinin kabul ettiğinin aksine örgüt talimatından bağımsız olarak bir araç satışı kapsamında yani kişisel amaç doğrultusunda gerçekleştirildiği, sonuç itibarıyla rutin olduğu yönündedir. Başvurucunun söz konusu parayı iki gün sonra hesabından havale etmesi, dolayısıyla hesabındaki parayı azaltması kişisel çıkarının ötesinde bir amaç gözetmediği iddiasını desteklemektedir. İdari yargı mercilerince rutin dışı hareketin şahsi menfaatlerle yapıldığına ilişkin olarak başvurucunun ileri sürdüğü itirazların tüm yönleriyle ele alınıp incelenmesi, başvurucuya, iltisak ve irtibatı olduğuna ilişkin karinenin aksini ispat etme imkânı tanınması ve ileri sürülen nedenlere ilişkin olarak ilgili ve yeterli gerekçelerin gösterilmesi gerekir. Buna rağmen ilgili yargı mercileri, yalnızca belirli bir dönemdeki *para girişi* hareketlerini dikkate almış; başvurucunun hesap hareketlerinin şahsi menfaatle -araç alış ve satışı doğrultusunda gerçekleştirildiğine ve *para çıkışı* da olduğuna ilişkin iddialarını ise hiçbir şekilde

değerlendirmemiştir. Başvurucunun iddiaları hakkında mahkemelerce herhangi bir somut inceleme yapılmamış, iddiaların gerçekliği sorgulanmamıştır. Sonuç itibarıyla başvurucunun savunmasına şans tanınmamış ve iltisakı olduğuna yönelik karinenin varlığının gösterildiği kabul edilse bile başvurucuya bu isnadın aksini ispat etme imkânı yeterli şekilde sağlanmamıştır. O hâlde -Bank Asyadaki hesap işlemleri yönünden- idari ve yargısal makamların başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyduğu söylenemez.

127. Bu durumda başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına dayanak olarak gösterilen diğer tespitler incelenmelidir. OHAL Komisyonu ve İdare Mahkemesinin kararlarına bakıldığında başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına dayanak olarak gösterilen tespitler arasında dernek yönetim kurulu üyeliğinin olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Daire, istinaf başvurusunu inceleyen Ağır Ceza Mahkemesindeki davada başvurucunun *Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde* yönetim kurulu üyesi olduğunun tespit edildiğini görmesi üzerine bu durumun da -diğer delillerle birlikte- başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu gösterdiğini değerlendirmiştir. Başvurucunun temyiz talebi üzerine Danıştay, Daire kararını onamış ve böylece anılan derneğin yönetim kurulu üyeliği başvurucunun FETÖ/PDY'ye irtibat ve iltisak sebeplerinden biri olarak kabul edilmiştir.

128. Anayasa Mahkemesi *C.A. (3)* kararında FETÖ/PDY'nin sivil alanda hayata geçirdiği organizasyonlarda yönetici pozisyonunda görev üstlenen kişilerin söz konusu örgütle irtibat veya iltisak içinde oldukları ve işçi işveren arasındaki güven ilişkisini zedeledikleri konusunda şüphe duyulmasını olağan bulmuştur. Diğer taraftan söz konusu kararda, bu konuda işçilerden duyulan şüphenin tedbirin gerekliliğini ortaya koyacak şekilde açıklanmasının şart olduğu, tedbirin muhatabı olan kişinin itirazlarının bulunması durumunda söz konusu organizasyonların FETÖ/PDY ile irtibatlı olup olmadığının belirlenmesi ile üstlenilen görevlerin ve alınan pozisyonların özelliklerinin dikkate alınmasının bireyselleştirmenin uygun şekilde yapılabilmesi açısından önem arz ettiği fakat öncelikle bu hususlara ilişkin itirazların ilgililer tarafından derece mahkemeleri önünde açıkça ileri sürülmesi gerektiği belirtilmiştir (*C.A. (3)*, § 128).

129. Somut olayda başvuru, anılan Dernekteki yönetim kurulu üyeliği ya da derneğin FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisakı konusunda ne temyiz dilekçesinde ne de bireysel başvuru formunda bir itiraz ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruları ele alırken başvurucuların şikâyetleri ile bağlıdır ve ancak dile getirilen şikâyetler kapsamında inceleme yapabilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun belirtilen hususlarda bir itirazının olmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi eldeki başvuruyu dar bir kapsamda inceleme imkânına sahip olacaktır. Öncelikle belirtmek gerekir ki ilk defa Daire kararında belirtilen tespitlere karşı başvurucunun temyiz aşamasında bir itirazının bulunmaması karşısında yönetim kurulu üyeliğinin gerçekliği veya ilgili Derneğin FETÖ/PDY ile irtibatının ya da iltisakının olup olmadığı konusunda Danıştay özel bir inceleme yapmamış dahi olsa bu durum -anayasal standartlar çerçevesinde- usul güvencelerine tek başına aykırılık oluşturmaz (benzer bir değerlendirme için bkz. *C.A. (3)*, § 129). Diğer taraftan yargılandığı ceza davasından elde edilen bilgi doğrultusunda başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı bir derneğin yönetim kurulu üyesi olduğunu gözeterek söz konusu örgütle irtibat ve iltisaklı olduğunun değerlendirilmesinin ilgisiz ve yetersiz bir gerekçeye dayandığı söylenemez. Zira *C.A. (3)* kararında Anayasa Mahkemesi, bir belediyece temizlik işçisi olarak çalışan kişinin FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı bir derneğin denetim kurulu üyesi olmasını işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisini zedeleyen bir unsur olarak kabul

edilmesinde bir sorun görmemiş iken (C.A. (3), § 131) eldeki başvuruda kamu görevlisi olarak çalışan doktor başvurucu yönünden -devletle daha sıkı bağları olduğu gözetildiğinde- evleviyetle bu sonuca varabilir. Öte yandan demek yönetim kurulu üyeliğinde olduğu gibi örgütün sohbet adı altında düzenlediği toplantılarına katıldığına ilişkin tespite ve bu kapsamda Daire tarafından yapılan değerlendirmeye başvurucunun temyiz ve bireysel başvuru aşamalarında itiraz etmediği gözetildiğinde bu konuda da ayrıca bir inceleme yapılmasının bir anlam ifade etmeyeceği kanaatine varılmıştır.

130. Devletin, darbe teşebbüsünün akabinde hızlı şekilde harekete geçerek FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olan kişileri tespit etmesi ve bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin tedbirler alması demokratik anayasal düzene yönelen yakın ve açık tehlikenin bertaraf edilmesi açısından gereklilik unsuru içerir. Başvuruya konu olan tedbirler de somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınmıştır. Ayrıca devlet, ilgili tedbirlere karşı hak arama yolları oluşturarak tedbirlerin hukukiliğini idari ve yargısal mekanizmalarla denetlettirmiştir. Bu bağlamda FETÖ/PDY'ye müzahir bir derneğin yönetim kurulu üyesi olduğu tespit edilen ve aleyhine örgütle bağlantılı olduğuna ilişkin verilen tanık beyanına ilişkin temyiz ve bireysel başvuru aşamalarında itirazda bulunmayan başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu, bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerin ulaştığı sonucun -bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde- durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez.

131. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personelinin kamu görevinden çıkarılmasına ve bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmalarına ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerine, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerine ilişkin kuralı da incelemiştir. Bu kararında Anayasa Mahkemesi, Avrupa'da farklı ülkelerde gerçekleştirilen arındırma uygulamalarının Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişiminden kaynaklanan anayasal düzeni hedef alan tehlikenin bertaraf edilmesi sürecinde hayata geçirilen tedbirlerden farklı olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamu görevinden çıkarılmasının kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmadığını belirtmiş ve somut olaydakine benzer tedbirin millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli, gerekli ve ölçülü olduğunu kabul etmiştir (bkz. § 55).

132. Öte yandan AİHM'in rejim değişikliği gibi radikal bir dönüşümün olmadığı durumlarda da Sözleşme'deki güvencelere riayet edilmesi koşuluyla kamu görevlilerine yönelik meslekten çıkarma ve kamu görevinden yasaklama dâhil bazı tedbirlerin alınabileceğini kabul ettiği vurgulanmalıdır. Nitekim *Xhoxhaj/Arnavutluk* ve *Naidin/Romanya* kararlarında AİHM, başvurucular hakkında tesis edilen kamu hizmetinden süresiz şekilde yasaklanmalarına ilişkin tedbirlerin ortaya konulan meşru amaçlarla uyumsuz ve orantısız olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. §§ 70-77).

133. Buradan hareketle FETÖ/PDY'nin gizli yapısı, henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilememesi ile terör örgütlerinin anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdit gözetildiğinde bu tedbirin örgütün kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından somut koşullar bağlamında elzem olduğu açıktır. Somut olayda başvurucu, demokratik anayasal düzenin korunması bakımından

kamu görevinden ilgili ve yeterli somut gerekçelerle çıkarılmış ancak özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın getirilmeyerek somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edildiği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu tedbirin öngörülen amaç doğrultusunda ölçülü olmadığı da söylenemez.

134. Diğer taraftan somut olayda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümüne imkân sağlamaya uygun yasal düzenlemelerin mevcut olduğu ve etkili şekilde işlediği açıktır. Nitekim yargılama safahatında dava dosyasına sunulan ve başvuruya konu kararların gerekçelerini oluşturan tüm bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edildiği, bu bilgi ve belgelere karşı etkin bir şekilde beyanda bulunma imkânının sağlandığı görülmüştür. Bu bağlamda olağanüstü şartlarda hızlı ve basit usulde kamu görevinden çıkarma tedbirinin uygulanması gerekliliği dikkate alındığında somut olayda yargısal denetimin etkili bir şekilde işlemediği, yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı söylenemez. Sonuç olarak başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı anlaşılmıştır.

135. Neticede darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde bulunduğunu gösteren gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılacak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfilik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda, olağanüstü hâl koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır.

136. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

137. Ayrıca belirtmek gerekir ki olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik olduğu anlaşılan söz konusu tedbir nedeniyle ileri sürülen ve yargılamanın usulî güvencelerine ilişkin olmayan temel hak ve hürriyetlere yönelik müdahale iddiaları, müdahalenin sonuçları itibarıyla bir bütün hâlinde ele alınmış ve özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir. Bu nedenle müdahalenin sebepleri üzerinden ve başkaca temel hak veya hürriyetler bağlamında ileri sürülen ihlal iddiaları yönünden ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

138. Başvurucu; kesinleşmemiş olmasına rağmen ceza davasında yargılanmasının, kamu görevinden çıkarılmasına gerekçe yapılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

139. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini

ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Kürşat Eyoğ* [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26, *Halit İnciroğ*lu, § 158).

140. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütünüdür. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiili ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel yoktur (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Özcan Pektaş* [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; *Kürşat Eyoğ*lu, § 30, *Halit İnciroğ*lu, § 159).

141. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (*Galip Şahin* [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47; *Halit İnciroğ*lu, § 160).

142. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütleri ile millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan *olağanüstü tedbir* niteliğinde bir meslekten çıkarma işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvuruda önce verilen kararlarda, bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen *devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisak ve iribat içinde olma* ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirilmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvuruçunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır (benzer bir değerlendirme için bkz. *Halit İnciroğ*lu, § 161).

143. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

144. Başvurucu, yargılanmanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

145. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil niteliği* ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

146. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/10/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, başvuru hakkında tesis edilen kamu görevinden çıkarma tedbirinin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkını ihlal etmediği sonucuna ulaşmıştır. Ancak somut olayın maddî ve normatif çerçevesi, müdahalenin ağırlığı ve Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında OHAL döneminde dahi korunan ölçülülük güvenceleri birlikte değerlendirildiğinde, çoğunluğun ulaştığı sonuca aşağıda belirtilen sebeplerle iştirak edilmemiştir.

2. Devlet Hastanesinde doktor olarak görev yapan başvuru terör örgütlerine veya millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesi ile OHAL KHK'sı kapsamında kamu görevinden çıkarılmıştır.

3. Müdahale, başvuru kişinin mesleki statüsünü, toplumsal itibarını ve ekonomik yaşamını doğrudan ve kalıcı biçimde etkilediğinden, Anayasa m.20 ve AİHS m.8 kapsamında özel hayata saygı hakkı alanına girer. OHAL bağlamında dahi ölçülülük incelemesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt unsurlarını, ayrıca bireyselleştirme ve ispat standardı ile usul güvencelerini kapsamalıdır.

4. Dosya kapsamındaki değerlendirmelerde, başvuru kişinin:

(i) Denizli Küresel Doktorlar Derneği adlı yapılanmada 01.10.2013–26.03.2016 tarihleri arasında yönetim kurulu üyesi olması,

(ii) Tanık ve gizli tanık beyanlarına göre örgütsel nitelikte sohbet toplantılarına katıldığı ve bazılarını organize ettiği iddiası,

(iii) Bank Asya'da bir hesap hareketinin bulunması şeklindeki olgulara yer verilmiştir. Derece mahkemeleri bu üç veriyi başvuru kişinin FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu kanaatinin temel dayanakları olarak kabul etmiştir.

5. İdare Mahkemesi kararının gerekçesi bu unsurlara dayanmakta; dernek yöneticiliğini örgütsel hiyerarşide konum işareti olarak değerlendirmekte, tanık anlatımlarını örgütsel faaliyet delili kabul etmekte, Bank Asya işlemlerinin ise başvuru kişinin örgütsel talimata uyması ihtimalini gösterdiğini varsaymaktadır. Bu yaklaşımın tamamı, ölçülülük ilkesi bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

6. Mahkeme çoğunluğu Bank Asyadaki hesap işlemleri bağlamında idari ve yargısal makamların başvuru kişinin darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu yönüyle çoğunluğun kararı yerindedir. Başvuru kişinin hesap hareketine ilişkin açıklamalar özellikle ilgili meblağın bir araç satışı nedeniyle hesaba geçici olarak yatırıldığı ve iki gün içinde hesaptan çıkarıldığı yönündeki bilgiler, derece mahkemelerince tartışılmamış; işlem ile örgütsel talimat arasında bağlantı kurabilecek nitelikte bir somut veri ortaya konulmamıştır. Bankacılık işlemlerinin "rutin işlem" niteliğinde olup olmadığının teknik bir incelemeye tâbi tutulması gerektiği Mahkememizin (*Cemile Doğan ve diğ.leri* [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 15-18) kararında açıkça belirtilmiş olup, bu dosyada da çoğunluğun bu

yöndeki tespitine iştirak etmekteyiz. Bununla birlikte diğerk iki olgu bakımından çoğunluk gerekçesine iştirak edilmemiştir.

7. Dernek yöneticiliğı ve tanık beyanları yönünden en temel sorun, Mahkememizin C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2.7.2020 tarihli kararında açıkça belirlendiğı bireyselleştirme yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olmasıdır. Bu karar uyarınca kamu görevinden çıkarılma tedbirleri, kişiye özgü somut olgulara dayanmalı; soyut, şablon ve kategorik nitelikli gerekçelerle haklılaştırılmamalıdır. Dernek yöneticiliğinin örgütsel yapı içinde hangi fonksiyona işaret ettiğı, başvurunun dernek faaliyetlerinde üstlendiğı rol, örgütsel talimata dayalı bir görevlendirmenin bulunup bulunmadığı, üyeliğın kapsamı ve bağlamı tartışılmamıştır.

8. Ayrıca kamu görevinden çıkarılma tedbirinin *ultima ratio* niteliğı ortaya konulmamıştır. C.A. (3) kararında Mahkememiz, kamu görevinden çıkarma işleminin ancak daha hafif araçların yetersiz kaldığı somutlaştırıldığı hâllerde uygulanabileceğini ifade etmiştir.

9. Tanık ve gizli tanık anlatımlarının delil niteliğı bakımından da ciddi sorunlar bulunmaktadır. Anlatımların bir kısmı duyuma dayalıdır; zaman, yer ve kişi bakımından belirginlik göstermez; doğrudan görgüye dayanan bilgi içermediğı hâlde “örgütsel faaliyet” gibi ağır bir ithamın dayanağı yapılmıştır. Mahkememizin içtihadına göre bu tür beyanlar “objektif ve ciddi veri” niteliğı taşımaz (C.A. (3)).

10. AİHM içtihatları da bu doğrultudadır:

a. *Pişkin/Türkiye*, B. No: 33399/18, 15.12.2020: Bireyselleştirilmemiş tanık beyanları ve bağlamsız aidiyet değerlendirmeleri m.8 ihlalidir.

b. *Köseoğlu/Türkiye*, B. No: 24066/16, 12.06.2023: Meslekten çıkarma, kişisel kimliğı ve sosyal varlığı ciddi ölçüde etkilediğinden ağır müdahale niteliğindedir.

11. Somut olayda çoğunluk, bu bağlayıcı standartların gerektirdiğı bireyselleştirme ve delil değerlendirmesi ölçütlerini karşılamamaktadır.

12. Başvurucu hakkında dosyada üç tanık beyanı vardır: İlk tanık O.A.’nın beyanı, sanıklar hakkında yalnızca duyumlara dayanmaktadır. Kendisi, başvurucuya ilişkin hiçbir örgütsel davranış görmediğini açıkça söylemiştir. Bilgiyi aldığı kişileri hatırlamadığını ifade etmiştir. Duyumların bir kısmının “iç çekişmeler nedeniyle asılsız ihbar olabileceğini” belirtmiştir. Örgüt lehine bir faaliyet, talimat, para toplama, toplantı veya konuşma görmediğini söylemiştir. Bu nedenle O.A.’nın anlatımları somut bilgi değil söylenti niteliğindedir.

13. Gizli tanık Hierapolis’in beyanı, örgütsel faaliyet tarif etmeyen bir anlatımdır. Hierapolis, sanıkların örgüt üyesi olup olmadığını bilmediğini söylemiştir. Katıldığı toplantılarda yalnızca Kur’an okunması, çay içilmesi, günlük hayatın konuşulması gibi sıradan faaliyetler olduğunu ifade etmiştir. Bu toplantılarda örgüt propagandası, himmet toplama, talimat verme, dışarıdan gelen bir imam gibi hiçbir unsur bulunmadığını söylemiştir. Ayrıca bu toplantıların darbeyle ilgisiz şekilde en az üç yıl önce yapıldığını belirtmiştir. Bu beyan, örgütsel bir bağ kurmaya elverişli değildir.

14. Gizli tanık Pamukkale'nin beyanı tamamen duyuma dayanmaktadır. Toplantıların nerede yapıldığını bilmediğini söylemiştir. Sanıkların toplantılara gittiğini ve örgüte “yataklık yaptığını” duyduğunu ifade etmiş, ancak bu bilgiyi kimden, nasıl ve ne zaman öğrendiğini açıklamamıştır. Somut bir gözlemi olmadığını kabul etmiştir. Herhangi bir tarih, yer, kişi ve faaliyet detayı vermemiştir. Kurban yardımı iddiasını da duyum olarak aktarmıştır. Bu nedenle Pamukkale'nin ifadesi kanıt niteliği taşımayan bir söylenti görünümündedir.

15. Bu üç tanık beyanı, başvuru hakkında bilgiye ve görgüye dayanan bir bilgi içermemektedir. Anlatımların önemli bir kısmı duyum ve söylentilerden oluşmaktadır. Beyanlarda örgüte ait bir talimat, hiyerarşik ilişki, propaganda ya da örgütsel faaliyet gösteren bir unsur bulunmamaktadır. İfadelerde zaman, yer ve kişi bakımından somut ve kesin bilgiler verilmemiştir. Bu anlatımlar, başvuruçunun örgütle maddi veya somut bir ilişki içinde olduğunu gösterecek içerikte değildir. Bu nedenle söz konusu beyanlar, kamu görevinden çıkarma gibi ağır bir işleme dayanak olacak nitelikte ciddi, güvenilir ve sağlam delil olarak kabul edilemez.

16. Mahkememizin *Cemile Doğan ve Diğerleri*, B. No: 2022/20577, 19.11.2024 kararında, kişisel hayatın olağan akışı içinde gerçekleşen işlemlerin örgütsel amaç taşıdığı iddiasının ancak somut, teknik ve tutarlı gerekçe ile desteklenebileceği vurgulanmıştır. Bu ilke, demek üyeliği ve tanık beyanları bakımından da geçerlidir. Somut olayda böyle bir teknik ve bireyselleştirilmiş analiz yapılmamıştır.

17. Sonuç olarak; kamu görevinden çıkarma işlemi, başvuruçunun mesleki kimliğini, toplumsal saygınlığını ve ekonomik hayatını kalıcı olarak etkilemiştir. Dernek yöneticiliği ve tanık beyanları, başvuruçuya ilişkin bireyselleştirilmiş, somut ve objektif bir tehlike ortaya koymamaktadır. Bu nedenle kamu görevinden çıkarma tedbiri, Anayasa m.15 bağlamında “durumun gerektirdiği ölçüde” değildir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvuruçunun Anayasa m.20 ve AİHS m.8 kapsamında güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edildiği kanaati ile çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamenin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktadır.

2. Bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta başvuru Denizli'de bulunan bir devlet hastanesinde doktor olarak görev yaparken terör örgütlerine veya millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğundan bahisle 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi (675 sayılı KHK) ekli (1) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Bahse konu kararın iptaline karar verilmesi talebiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'na yaptığı başvuru reddedilmiş ve sonrasında bu red işleminin iptali talebiyle İdare Mahkemesine açılan iptal davası da reddedilmiştir.

3. Bu karara karşı yapılan istinaf talebi de Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi tarafından "*hakkındaki ceza yargılamasında, davacının, FETÖ/PDY terör örgütüne müzahir Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde 2013-2016 yılları arası yönetim kurulu üyesi olduğu ve tanık beyanları ile örgütün sohbet adı altındaki toplantılarına katıldığı tespit edildiği hususları istinaf konusu Mahkeme kararında belirtilen diğer delillerle birlikte değerlendirildiğinde, davacının çeşitli yol ve yöntemlerle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat düzeyinde ilişkisinin olduğunu ortaya çıkarmaktadır.*" şeklinde gerekçeye de yer verilerek reddedilmiştir. Başvurucunun temyiz talebi de Danıştay Beşinci Dairesi tarafından bahse konu uyuşmazlığa ilişkin Bölge İdare Mahkemesi karar gerekçesinin hukuka, usule uygun olduğu ve bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığı belirtilerek reddedilmiştir.

4. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruda ise kamu görevinden çıkarılması ile ilgili işleme dayanak olarak gösterilen olgulardan sadece Bank Asya hesap hareketleri ile ilgili hususlara yer vererek, tesis edilen kamu görevinden çıkarılma şeklindeki işlemin kendisinin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının kabulü noktasında delil olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmektedir.

5. Bank Asya hesap hareketleri ile ilgili olarak Mahkememiz çoğunluğu, benim de katıldığım kararında, yargı mercilerinin yalnızca belirli bir dönemdeki para girişi hareketlerini dikkate aldığını, başvurunun hesap hareketlerinin şahsi menfaatle araç alış ve satışı doğrultusunda gerçekleştiğine ve para çıkışı da olduğuna ilişkin iddialarını hiçbir şekilde değerlendirmemiş olmasını ve dolayısıyla başvurunun iddialarıyla ilgili olarak mahkemelerce herhangi bir somut inceleme yapılmamış ve iddiaların gerçekliğinin sorgulanmamış olmasını dikkate alarak Bank Asya'daki hesap işlemleri yönünden idari ve yargısal makamlarca başvurunun darbe teşebbüsünün faili olan Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibat ve iltisak içinde olduğunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulduğunun söylenemeyeceği kanaatine ulaşmıştır (bkz.: §§ 125-126).

6. Yapılan bu tespitte de görüldüğü üzere esasında Bank Asya hesap hareketlerinin başvuruçunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının kabulü noktasında delil olarak kabul edilemeyeceği tespiti, bu bireysel başvuruda özel hayata saygı hakkına yönelik ihlal sonucuna ulaşmayı gerektirmektedir.

7. Başvuruçuru bireysel başvuruda sadece Bank Asya'ya para yatırma konusunu şikayet etmesine rağmen derece mahkemesi kararlarında başvuruçunun terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı noktasında tanık beyanında belirtildiği üzere başvuruçunun sohbet adı altında düzenlenen toplantılara katılması ve Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle kapatılan derneğe üye olması şeklindeki delile daha dayanılmaktadır.

8. Eldeki başvuruda Mahkememiz çoğunluğunca bireysel başvuruya konu yapılmayan bu iki delil dikkate alınarak bireysel başvuru incelemesi sürdürülmüş ve özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediği şeklindeki sonuca ulaşılmıştır. Kanaatimizce bu yöntem Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yöntemi bağlamında sorunludur. Zira bireysel başvurularda sadece bireysel başvuru formunda dile getirilen şikayetler inceleme konusu yapılabilir.

9. Bank Asya ile ilgili para yatırma delili bağlamında ulaşılan bir ihlal üzerine gerçekleştirilecek yeniden yargılamada idari yargı mercileri artık bu delil dışında dosyadaki diğer delillerle kişinin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibatı ve iltisakı konusunda yeniden değerlendirme yaparak başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasının gerekip gerekmediğine karar verecektir.

10. Bununla birlikte eldeki başvuruda Mahkememiz çoğunluğu, Bank Asya delili ile ilgili değerlendirmesinden sonra incelemesini başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasına dayanak olarak gösterilen diğer tespitlerden hareketle sürdürmüştür.

11. Mahkememiz çoğunluk kararında, başvuruçunun terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı noktasında tanık beyanında belirtildiği üzere sohbet adı altında düzenlenen toplantılara katılması ve Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle kapatılan Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde yönetim kurulu üyesi olması şeklindeki delillerin varlığına dayalı olarak başvuruçuru hakkında uygulanan meslekten çıkarılma biçimindeki tedbirin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkını ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

12. Bu iki delilin başvuruçunun terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı noktasında esas alınmasının hukuken sorunlu olduğu kanaatindeyim.

13. Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu ve İdare Mahkemesinin kararlarına bakıldığında başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasına dayanak olarak gösterilen tespitler arasında dernek yönetim kurulu üyeliğinin olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi istinaf başvurusunu incelerken Ağır Ceza Mahkemesindeki davada başvuruçunun Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde yönetim kurulu üyesi olduğunun tespit edildiğini görmesi üzerine bu durumun da -diğer delillerle birlikte- başvuruçunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu gösterdiğini değerlendirmiştir.

Başvurucunun temyiz talebi üzerine Danıştay, Daire kararını onaylayarak anılan derneğin yönetim kurulu üyeliğinin başvurunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına irtibat ve iltisak sebeplerinden birisi olduğunu kabul etmiştir.

14. Bununla birlikte burada adı geçen derneğin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile bağlantısı noktasında idari yargı kararlarında hiçbir değerlendirme yapılmış değildir. Bu bağlamda sadece başvurunun yargılandığı ceza davasındaki bilgilerden alıntılar yapılarak adı geçen derneğin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanmasına müzahir bir dernek olduğu şeklindeki tespit yeterli görülmüştür.

15. Oysa burada başvurunun terör örgütü ile irtibatı ve iltisakı ortaya konulurken bu biçimdeki bir niteleme yeterli görülemez. Zira bir derneğin sadece terör örgütü ile müzahir olması veya sadece Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri ile kapatılmış olmasına atıfla irtibat ve iltisaklı olma durumunun kabulü hukuken sorunludur. Zira bu biçimdeki irtibat ve iltisaklı olma durumunun idari yargı mercilerince değerlendirilip ortaya konulması gerekmektedir.

16. Anayasa Mahkemesi de kararlarında irtibat ve iltisak nedeniyle meslekten çıkarılmayı öngören düzenlemeyi Anayasa'ya aykırı bulmazken burada irtibat ve iltisakla ilgili olarak hem kamu makamlarının yaptığı değerlendirmelerin hem de yargı mercilerinin denetlemesinin önemine vurgu yapmaktadır.

17. Nitekim Anayasa Mahkemesi bir kararında bu hususa şu şekilde vurgu yapmaktadır:

“Özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda örgütle irtibata veya iltisaka ilişkin gerekçenin somut olay ve olgular, esaslı iddialar ile kişilerin lehine ve aleyhine sayılabilecek delillerin birlikte ve bütünlük hâlinde değerlendirildiğini gösterir nitelikte olması gerekir. Anılan gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin çıkarılmasıyla doldurulabilir, somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur” (bkz.: Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 151).

18. Nasıl ki Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri ile meslekten çıkarılan bir kamu görevlisi için derece mahkemesi kararlarında irtibat veya iltisaklı olma durumunun somut delil ve olgulara dayalı biçimde ortaya konulması gerekiyorsa derneklerin irtibat veya iltisaklı olma durumunun da aynı şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Bu nedenle, sadece Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile kapatılma veya mahkemeler de dahil olmak üzere bir kamu otoritesi tarafından hiçbir olguya dayanılmadan ve değerlendirme yapılmadan terör örgütüne müzahir olma şeklindeki nitelemelere dayalı biçimde bu tespitin yapılması ve buna dayalı biçimde irtibat ve iltisaklı olma hususunda bu dernek üyeliğinin delil olarak kabul edilmesi Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişilerin özel hayatına saygı hakkı bağlamında durumun gerektiği ölçüde bir olağanüstü tedbir olarak kabulde yeterli görülemez.

19. Nitekim Anayasa Mahkemesi darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğu değerlendirilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile bağlantılı bir soruşturmada uygulanan tutuklama tedbirinin hukukiliği ile ilgili yaptığı incelemede, başvuruçunun aynı zamanda bir dernek niteliği ön planda olan ve 667 sayılı KHK ile kapatılan Aktif Eğitim-Sen üyesi ve yöneticisi olmasını delil olarak kabul ederken bu hususu değerlendirmiştir. Bu kararda Anayasa Mahkemesi, Türk yargı organlarının yakın dönemde verdikleri birçok kararda Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması'nın devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul ettiği şeklindeki tespitlere yer vermiştir (bkz.: Ali Şeker [2. B.], B. No: 2016/68962, 20/9/2018, § 55).

20. Yine aynı kararda devamla Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması'nın kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra başta eğitim ve din olmak üzere farklı sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yasal faaliyetlerde bulunmuş; bu faaliyetler dolayısıyla sahip olduğu dersaneler, okullar, üniversiteler, dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları, iktisadi kuruluşlar, finans kuruluşları, gazeteler, dergiler, televizyon ve radyo kanalları, internet siteleri, hastaneler aracılığıyla sivil alanda önemli bir etkinliğe ulaşmıştır. Bu faaliyetlerin yanında bazen bu yasal kuruluşların içinde gizlenmiş olan, bazen de yasal yapıdan tamamen farklı şekilde konumlanan ve hareket eden, özellikle de kamusal alana yönelik faaliyetlerde bulunan illegal bir yapılanma olduğuna yer verilmiştir (Ali Şeker [2. B.], § 56).

21. Bu tespit ve değerlendirmelerden hareketle de Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması'nın özellikleri, eğitime verdiği önem, Aktif-Sen'in bu yapılanmayla olan bağlantısına ilişkin olgular, başvuruçunun bu kurumda yöneticilik yaptığı dönem ile bu süreçte Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile ilgili ülke genelinde yaşanan olgular birlikte değerlendirildiğinde, başvuruçunun söz konusu Sendika'da yöneticilik yapmasının bahse konu terör örgütü ile örgütsel bir ilişki içinde olduğuna ve dolayısıyla suç işlediğine dair kuvvetli bir belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfi bir yaklaşım olduğunun söylenemeyeceği kanaatine ulaşmıştır (Ali Şeker [2. B.], § 60).

22. Oysa eldeki başvuruda başvuruçunun Denizli Küresel Doktorlar Derneğindeki yönetim kurulu üyeliği irtibat ve iltisak noktasında dayanak olarak kabul edilirken bu derneğin Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile bağlantısı noktasında derece mahkemeleri ve kamu makamlarının bir değerlendirmesine yer verilmiş değildir. Bu noktada sadece başvuru hakkında yürütülen ceza yargılamasında başvuruçunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması'na "müzahir" olarak nitelendirilen bu derneğe üyeliği ve yöneticiliğine vurgu yapılmıştır. Oysa burada bu derneğin terör örgütü ile irtibatı ve iltisakının kamu makamlarınca ortaya konulması gerekmektedir. Bunun idare ve yargı mercilerince ortaya konulamaması nedeniyle bahse konu dernek üyeliğinin de başvuruçunun kamu görevinden çıkarılması noktasında bir delil olarak kullanılması mümkün değildir.

23. Diğer delil olarak çoğunluk kararında başvurucu hakkında örgütün toplantılarına katıldığına dair tanık beyanlarına dayanılmıştır (bkz.: §§ 129 - 130).

24. Dosya bağlamında tanık O.A. ve gizli tanıklar Hierapolis ve Pamukkale'nin ifadelerine bakıldığında değişik konularda beyanlarına yer verildiği, Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile ilgili olanlarda ise tanıkların beyanlarında görev yaptığı süre içerisinde sadece iş nedeniyle bir araya geldiklerini, bir araya geldikleri sürede bizzat Fetullahçı Terör Örgütü'nün üyesi veya bağlantısı olduğunu gösterir hareket ve söylemlerine rastlamadığını, örgütsel yapı taraftarlarını kayırıp diğerlerini ötekileştirdiğini görmediğini, bir araya geldiklerinde çay içtiklerini, Kur'an ve Türkçe açıklamalarını okuduklarını, hastane işlerini konuştuklarını, para topladıklarını görmediğini, Fetullah Gülen ile ilgili konuşmalardan bahsedildiğine rastlamadığını ifade etmektedirler. Sadece gizli Tanık Pamukkale beyanında "*Sanıkların sürekli Fetö'nün toplantılarına gittiklerini biliyorum. Ancak bu toplantıların nerede yapıldığını bilmiyorum. Her ikisinin de toplantılara gittiğini, (...) biliyorum. Bu sonuca nereden vardığımı söyleyemem. Çünkü söylersem deşifre olurum. Benim önceki ifadelerim doğrudur. Ayrıca kurban dönemlerinde yardım yaptıklarını da duymuştum. Benim olaya ilişkin bilgi ve görgüm bundan ibarettir. Durmuş Ali Özdemir'in de sohbetlere gittiğini duymuştum. Söylediklerim onun için de geçerlidir. [Başvurucu] Denizli Devlet Hastanesi'nde görev yapmaktadır. Sanığın eşi [F.] Özdemir'in cerrah olup olmadığını bilmiyorum. Branşlarını bilmiyorum. Ama Denizli Devlet Hastanesi'ndeki çevrelerinden bu kişilerin bu toplantılara gittiklerini, Fetö'ye yataklık yaptıklarını duydum.*" şeklindeki ifadeler yer almaktadır.

25. Görüldüğü üzere tanıkların beyanlarında duyumdan öte hiçbir olgu yer almadığı gibi duyumlar da başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibat ve iltisak noktasında kamu görevinden çıkarılmasını gerektirecek bir bağı kurabilecek nitelikteki beyanlar olarak görülemez.

26. Nitekim Anayasa Mahkemesi *Sinan Ulu* kararında ([GK], B. No: 2023/57158, 25/9/2025) ortaya koyduğu üzere tanık beyanlarının irtibat ve iltisak noktasında delil olarak kullanılması hususunda oldukça sıkı bir bağlantının ortaya konulması şartını aramaktadır. Bu bağlamdaki tanık beyanlarında başvurucunun sohbet adı altındaki örgütsel toplantılara katıldığı, ayrıca ilgilileri bu toplantılara çağırdığı, bu anlamda grup sorumlusu olarak görev yaptığı, bu toplantılarda burs, gazete aboneliği gibi isimler altında örgüte finansal destek sağlanmaya çalışıldığı şeklindeki hususlara yer verilmiştir. Görgüye ve bilgiye dayalı olan bahse konu beyanlarda aktarılan olay ve vakıaların ise tesadüfi nitelikte olmadığı ve tutarlı olduğu göz önüne alınarak bunların anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına ilişkin ciddi, önemli ve somut nitelikteki objektif deliller olarak değerlendirildiği görülmektedir (bkz.: *Sinan Ulu* [GK], § 102). Oysa eldeki başvurudaki tanık beyanlarının bu niteliği sağlamaktan çok uzak olduğu aşıkardır.

27. Yukarıda sıralanan gerekçelerle somut başvuruda Bank Asya'ya para yatırma, terör örgütüne müzahir olan Dernek üyeliği ve örgütün toplantılarına katılmakta olduğuna dair tanık beyanı şeklindeki delillerin başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatın sağlanması noktasında yeterli kabul edilemeyeceği değerlendirilmelidir.

28. Netice itibarıyla idari ve yargısal makamların başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu, bu suretle anayasal düzene sadakatının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyduğu

söylenemez. Dolayısıyla başvurunun meslekten çıkarılması ile ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin olağanüstü hâl koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna ulaşılmalıdır.

29. Sonuç olarak Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığına ve başvurunun özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Başvuru Numarası : 2023/52018

Karar Tarihi : 23/10/2025

KARŞIOY

Anayasa Mahkemesinin Sayın çoğunluğu tarafından başvuruçunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

Başvuru, başvuruçunun Fethullahçı/Paralel Devlet Yapılanması silahlı terör örgütüyle (FETÖ/PDY) iltisaklı veya irtibatlı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılması üzerine birden fazla hak ihlali iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili olarak belirteceğim hususlar yönüyle inceleme yapılmalıdır.

Başvuruya konu somut olayda, idari yargı yerlerince başvuruçunun, FETÖ/PDY'ye müzahir Bank Asya isimli bankada hesap hareketlerinin bulunması, anılan örgüte müzahir Denizli Küresel Doktorlar Derneğinde yönetim kurulu üyesi olması ve sohbet toplantılarına katılması, irtibat ve iltisak açısından yeterli görülerek açtığı davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Mahkememiz, başvuruçunun Bank Asyadaki hesap hareketlerinin kamu görevinden çıkarılmaya dayanak alınmasının özel hayata saygı hakkının ihlali niteliğinde olduğuna karar vermiştir. Söz konusu sonuca ulaşılırken de Bank Asyada gerçekleştirilen işlemlerin esas olarak bankacılık faaliyeti olduğunun kabul edileceği, anılan işlemlerin FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak hususunu gösterdiğine ilişkin iddianın başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasına karar veren idarece veya idari yargı yerlerince ortaya konulması koşuluyla ispatlanabileceği, ayrıca başvuruçunun iddialarının da idari yargı yerlerince karşılanması gerektiği şeklindeki ilkelerden hareket edilmiştir. Anılan değerlendirmeye katılmıyorum.

Diğer yandan Mahkememiz çoğunluğu, başvuruçunun FETÖ/PDY'ye müzahir bir dermekte yönetim kurulu üyesi olması ve tanık ifadeleri ile sohbet toplantılarına katıldığının tespit edilmesi karşısında bu hususların esas alınmasına yönelik olarak herhangi bir iddiada veya açıklamada bulunmaması karşısında başvuruçunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verdiği görülmektedir.

Öncelikle, FETÖ/PDY'nin yargı kararlarına da yansıyan ve Mahkememizce de kabul edildiği üzere bir eğitim ve sosyal gönüllülük, dini bir yapılanma hareketi olarak ortaya çıktığı, daha sonrasında kriminalize olarak gerçek amacını ortaya koyduğu, hukuk dışı faaliyetler gerçekleştirmeye ve anayasal düzeni ortadan kaldırma gayesini taşıdığını izhar etmeye başladığı anlaşılmaktadır (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024).

Söz konusu durum, suç ve cezada kanunilik ilkesi gereğince başvuruçuların, örgütün illegal amacını ortaya çıkaran olgusal durumlar ile Milli Güvenlik Kurulu kararları sonrasında gerçekleştirilen eylem ve işlemlerin kişilerin FETÖ ile bağlantısı açısından dikkate alınması, bu eylemlerin ortaya konulmasında ve değerlendirilmesinde, örgütün yapısının ve perdelemesinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir (Bilal Celalettin Şaşmaz, B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 11-13).

Mahkememize göre, Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvuru aracının amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacıyla ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (N. E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 124; A. S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 126; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 131).

Yine Mahkememizce de kabul edildiği üzere Danıştayın konu ile ilgili olarak verdiği bazı kararlarda kişilerin FETÖ/PDY ile bağlantı hususunda somut verilere dayanmayan, yalnızca kişisel kanaat ve tahmine dayalı tanık beyanlarının FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı ortaya koymak konusunda yeterli olmadığı dikkate alınmalıdır (Halit İnciroğlu, § 152).

FETÖ/PDY örgütü, ilk olarak 17- 25 Aralık 2013 tarihinde gerçekleştirdiği ve yargı kararlarıyla konusu suç olduğu sabit olan eylemlerle kriminalize olmuştur. Bu tarihten sonra devlet organları, anılan yapının millî güvenliğe kamu güvenliğine aykırı hareket ettiğini topluma her defasında ilan etmiştir. Sırasıyla; kamu görevlilerinin, legal görünümlü illegal yapılardan uzak durması yönünde genelge gönderilmiş, Millî Güvenlik Kurulu tarafından FETÖ/PDY'nin millî güvenliğe aykırı bir yapı olduğu ilan edilmiş; en nihayetinde 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi neticesinde örgütün silahlı bir terör örgütü olduğu tezahür etmiştir.

Kişilerin, FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakı ortaya konulurken, legal görünümlü illegal yapılarla ilişkisi değerlendirilmeli, bu ilişkinin örgütle irtibat ve iltisak boyutuna mı ulaştığı, yoksa normal bir sosyal ilişki şeklinde mi cereyan ettiği belirlenmelidir. Bu belirleme yapılırken FETÖ/PDY'ye müzahir kurumlarla kişilerin irtibat yoğunluğu, irtibatın boyutu ve icra edilen eylemin kapsamı göz önüne alınmalı ve arındırma usulüne ilişkin usul ve esaslar kullanılarak kişilerin, Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüne aykırı davranış davranmadığı konusunda vicdani bir kanaate ulaşılmaları gerekir.

Kamu otoriteleri ve hükümet yetkililerince defalarca dile getirilen ve ülke genelinde tüm toplumun tanıklık ettiği örnekleri bulunan bir olgu olarak, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının tezahür ettiği ve bu hususun kamu otoriteleri ve hükümet yetkililerince deklare edildiği süreçten önceki kınanamayacak fiil ve eylemlerin esas olarak irtibat veya iltisaka esas alınmayacağı tüm vatandaşların devlet organlarından haklı beklentisi haline dönüşmüştür.

Bu yaklaşım dışındaki her türlü yaklaşımın, kişilerin devlete olan güvenini sarsacağı, toplumsal olarak ciddi bir belirsizliğe sebep olacağı, yasal olduğu düşünülen ve aksi belirtilmeyen tutum ve davranışlar sebebiyle sürekli olarak bir tehdit altında tutulma durumunun ortaya çıkaracağı güvensizlik ve problemlerin kaos ortamından faydalanan terör örgütlerinin çözülmesini ve ortadan kalkmasını engelleyeceği hususlarına da değinmek gerekmektedir.

Yasal bir zemine dayanan ve sonrasında belli faaliyetler neticesinde gerçek amacını izhar eden FETÖ/PDY'nin amacının tüm katmanlar tarafından öğrenilmesinden sonra, bu örgütle bağımlı kesen veya bunların illegal fiillerini desteklemeyen kişilere sirayet edebilecek şekilde cezalandırma politikasının yürütülmesi, bu örgüte belli bir süreçte sempati duyan kişilerin de örgütten uzaklaşmasını engelleyecek, ortaya bir -mağdur sosyolojisi- ve örgüt tarafından kullanılabilir bir -mağdur politikası- çıkaracaktır.

Nevi şahsına münhasır bir örgüt olduğu ortada olan FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak yapılacak tespit, iş ve işlemlerin zorluğunu göz ardı etmeksizin, kişilere isnat edilen iltisak veya irtibat olgularının örgütün amacının toplumsal düzeyde bilinebilir hale geldiği süreçten sonrasına dair olması ve bu olguların kamu otoriteleri tarafından ispat edilmesi gerektiği hukukun temel gerekliliklerindedir.

FETÖ terör örgütüne yönelik arındırma işlemleri sırasında çıkarılan KHK'da örgüt üyeliği bir kriter, iltisak ve irtibat ise ayrı bir kriter olarak esas alınmıştır. Yukarıda izah edildiği üzere örgüt üyeliği ve buna ilişkin kriterler adli yargılamalar sonucunda ortaya konulacaktır. İltisak ve irtibat ile ilgili kriterlerin ise idarece ve idari yargı organlarınca ortaya konulması gerekmektedir. İltisak ve irtibatın ne olduğu ortaya konulurken Anayasa'nın koruduğu temel hak ve güvenceler korunarak belirlenmelidir. Örgüt ile iltisak ve irtibatı belirlenen kişilerin, iltisak ve irtibat durumları belirlenirken örgütün kriminal hale geldiği, kamu otoriteleri tarafından ilan edildiği tarih esas alınarak yapılmalıdır. İltisak ve irtibata dayanak yapılan olgular sosyal hayatın içerisinde suç kabul edilmeyen faaliyetler üzerinden belirlenen durumlardır. Bu durumda kişilerin üyelik düzeyine varmayan faaliyetlerinin tespitinde; örgütün kriminal hale geldiği, bu durumun kamu otoritelerince ilan edildiği, toplum tarafından bilinir olduğu durumlar göz önüne alınarak belirlenmelidir.

Nitekim, başvuruya konu olayda olduğu gibi, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu'nca (Komisyon) yapılan incelemelerde, Komisyon'a başvuranlar hakkında Bank Asya, sendika üyeliği, dernek üyeliği, yayın aboneliği gibi hususlarda sadece 2014 yılından sonraki olguların esas alındığı görülmektedir. Bu açıdan, kamu görevinden çıkarılanlar hakkında idari bir merci tarafından yapılan incelemede de yukarıda yer verilen hususların dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Ancak Komisyon tarafından somut verilere ilişkin olarak bu değerlendirmeden ayrılarak, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının toplum tarafından anlaşılabilirliği süreçten önce kişilerin katıldığı sohbet toplantılarının ve kurduğu sosyal ilişkilerin neden esas alındığına ilişkin ne kamu otoritelerince ne de yargılama makamlarınca bir gerekçelendirme yapılmıştır.

Özellikle, örgütün amacının kamu oyunca bilinir hâle geldiği dönemden önceki sohbet toplantılarının örgütle irtibat ve iltisakın bir göstergesi olarak kabul edilebilmesi için bu toplantıların konusunun ne olduğunun tespiti oldukça önem taşımaktadır. Tamamen dinî konuların konuşulduğu sohbetlere katılmanın tek başına irtibat ve iltisakın göstergesi olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Anılan dönemde, örgütün kriminal yönünü bilmeyen, onu dinî bir cemaat olarak gören ve tamamen dinî meselelerin konuşulduğu sohbetlere katılan bir kimsenin terör örgütüyle irtibatlı ve iltisaklı olarak görülmesi, örgütün dinî bir cemaat olduğunu düşünerek hareket edenler ile örgütün amacını bilerek hareket edenler arasındaki çizginin bulanıklaşmasına ve ilk kategoriye girenlerin de ikinci kategoriye dahil edilmesi riskinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla örgütün amacının kamu oyunca bilinir hâle geldiği dönemden önceki sohbet toplantılarına katılmanın irtibat veya iltisak göstergesi olarak kabul edilebilmesi ancak bu toplantılarda dinî meseleler dışında, örgütsel meselelerin konuşulduğunun tanık ifadeleri veya başkaca delillerle ortaya konulmasına bağlıdır.

Somut olayda, başvuruçunun ceza yargılaması neticesinde mahkûmiyet kararının kesinleşmesi üzerine bireysel başvuruda bulunduğu, Mahkememizce başvuruçunun 2022/50912 numaralı bireysel başvurusunun 2022/20577 numaralı başvuru ile birleştirdiği ve nihayetinde -toplam 52 başvuruçunun hakkında- 19/11/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiği, bunun üzerine yeniden yargılama neticesinde de başvuruçunun beraatine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca, başvuruçunun yönetim kurulu üyesi olduğu ve idari yargı yerlerinde FETÖ/PDY'ye müzahir olduğu belirtilen derneğin, bu özelliğini ortaya koyan herhangi bir kararın bulunmadığının belirtilmesi gerekmektedir. Anılan derneğin FETÖ/PDY'ye müzahir olduğuna ilişkin yorumun ceza yargılamasında adli yargı yerlerinde belirtildiği, ancak söz konusu derneğin olağanüstü hâl kapsamında kapatılıp kapatılmadığına, örgüte neden ve nasıl müzahir olduğuna dair herhangi bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. İdari yargı yerlerinde de söz konusu dernek hakkında bir araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir. Kaldı ki bu yönde bir belirlemenin yapılması halinde de yasalara uygun olarak kurulmuş bir derneğe üyeliğin, Mahkememizce Bank Asyaya ilişkin varılan sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir yönünün bulunmadığı kanaatindeyim.

Ayrıca başvuruçunun katıldığı belirtilen sohbet toplantılarının içeriğiyle ilgili olarak herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu durumda başvuruçunun katıldığı sohbetlerde dini meselelerin dışındaki meselelerin konuşulduğunun söylenebilmesi için elde yeterli verinin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasına dayanak teşkil eden deliller kapsamında görgüye dayanmayan, duyum niteliğinde olan ve başvuruçunun hakkında ceza yargılamasını yürüten adli makamlarca da dikkate alınmadığı anlaşılan tanık beyanlarına itibar edilmesinin de olanaksız olduğunu değerlendirmekteyim. Bu kapsamda, ceza yargılamasında dinlenen her üç tanığın da duyuma dayalı bilgi verdiği dikkate alındığında Halit İnciroğlu kararında ortaya konulan ilkelerden ayrılmayı gerektirecek bir durumun bulunmadığı ortadadır.

Sonuç olarak, başvuruçunun özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasının değerlendirilirken tüm delillerin dikkate alınarak inceleme yapılması gerektiği, başvuruçunun örgütün kriminalize olduğunun değerlendirildiği kritik tarihler sonrasında herhangi bir eyleminin bulunduğuyla ilişkin olarak somut bir bilginin başvuru dosyasında yer almadığı, yönetim kurulu üyesi olduğu belirtilen dernek hakkında herhangi bir araştırma yapılmaksızın sonuca ulaşılmasının olanaksız olduğu ve soyut nitelikteki tanık beyanlarının da başvuruçunun FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisakını ortaya koyacak nitelikte olmadığı hususlarını birlikte dikkate alarak başvuruçunun özel hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Selahaddin MENTEŞ